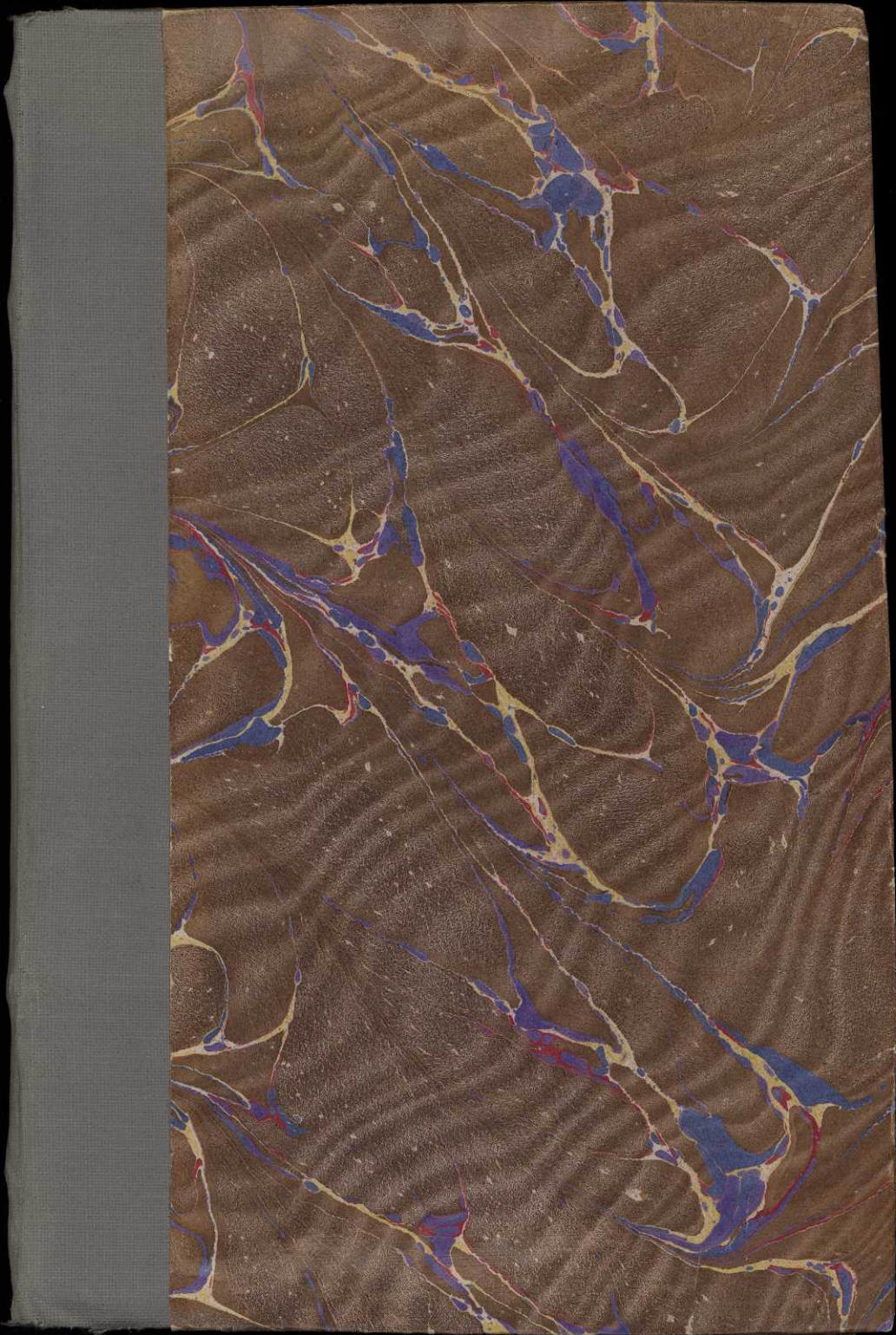

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TILLHÖR
SÄMLERNSKA SJUKH.
DEP. HOS
UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
MEDICINSKA SEKTIONEN

Pehr Dubbsz

[33.2.4270]

Hus-och Rese-
APOTEQUE,

På
Hennes Kongl. Maj^{ts}
Nådigste Befallning

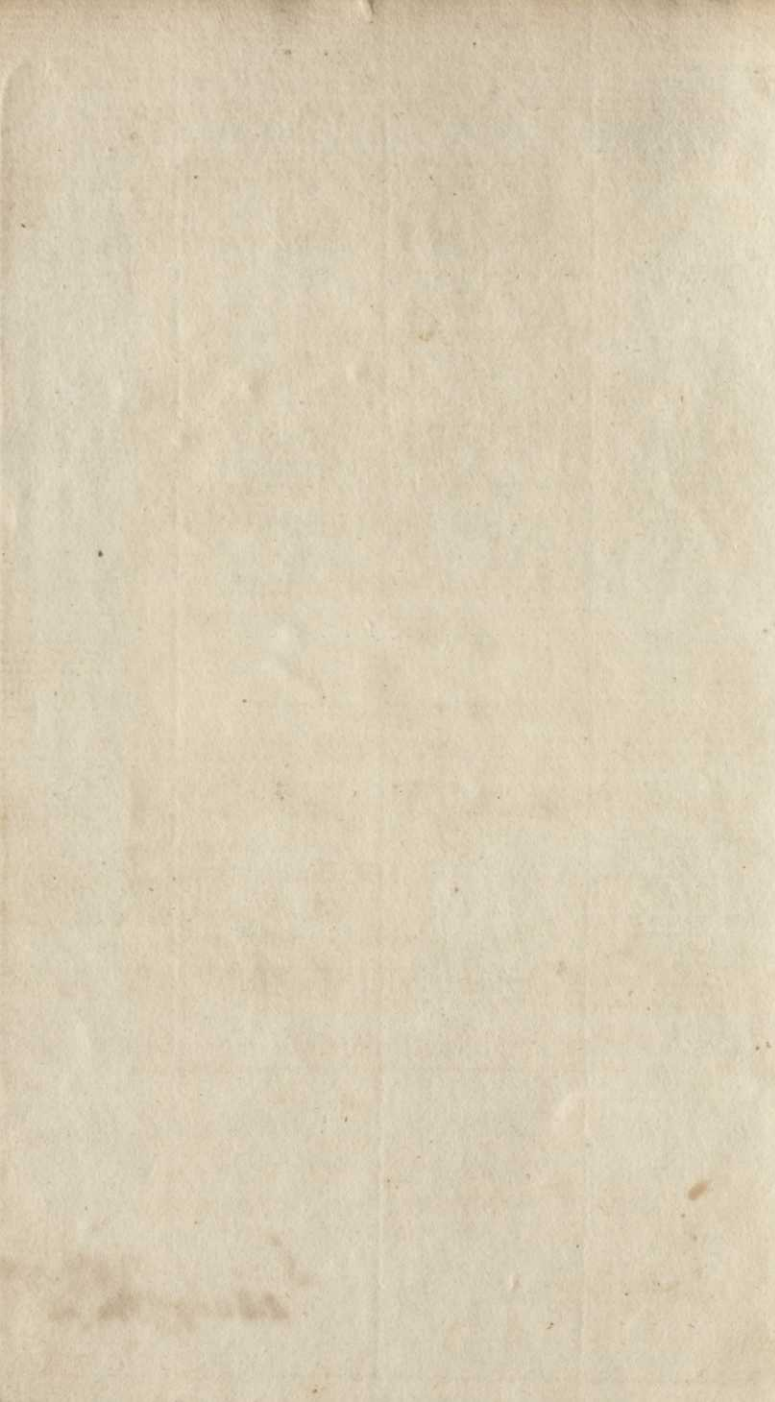
Upsatt
Af
Archiatern och Riddaren
ROSEN von ROSENSTEIN

Med Kongl. Maj^{ts} Allernådigste Privilegio

SOLOHN,
På Dir. Carl Gottlieb Ulls Bekostnad,
och finnes i des Boklada på stora Nygatan i huset N° 130.
1772.

Joh. J. Westring upsa
2.5 aug 1772.

N:o 1.

Rylande Pulsiver.

Dosis här af är 2 à 4 Thee-skedar. Det intages i watten, i Thee med Citron-marmelade eller uti Tilane. Det brukas:

1) Enär man är echaufferad. Gifwer wallningen i blodet sig ej snart, så kan man tillika dricka i qwarter klar Wasfla morgon och afton. I så måtto lindrar det ock hufwudvärk samt hjertklappning.

2) När man lagt sig och för oro skull ej kan somna, utan känner et pulserande i kroppen, wänder sig ofta, och kastar sig i sängen. Campher-pulsiver är dock wid sådant tilfälle påliteligare.

3) Wid alterationer, som komma af förargelse.

4) I hetliga Febrar. Vidren öppnas då först, hålst med en lancette, som doppas i olja, och förbindes med en oljad compress, på det samma åder må åter utan ny incision kunna tagas up, i fall pulsen *) efter några

*) När pulsen på en frisk människa slår t. ex. 75 slag i minuten om mornarna, slår han altid 10 slag mer om qwallarna. Här af kommer at män i Febrar altid är wärre mot natten. Finner man at pulsen i en Feber slår flere slag i minuten, än han gjorde dagen förut på samma tid, så är sjukdomen i sit iltagande, och man har om aftonen at wänta swår-ansigt. Finnes åter, at pulsen om qwallen blifwer långsammare, så får man sågna sig deröfwer, at Febrer är i aftagande. Hård och hastig puls med värk på något ställe, wisar, at der är inflammation. Wärd utan hastig och hård puls gifwer tilkänna, at sjukdomen är spasmodiff.

gra timmar åter är lika hård och hög. 2:dra, Lave-
mens appliceras 1 eller 2 gånger om dagen. Til det
första tages 2 quintin Saltbitter, men sedan tilredes
de utan salt *). 3:dje, Flanell doppas uti ljumt wat-
ten, utwrides, och lägges öfwer magen, samt ömsas
ofta. 4:de, Desse pulsfren intagas hwar timma och
öfwanpå dem drickes Thee med Citron-marmelade,
Limonade, eller watten hwaruti smältes litet af et pulf-
wer som tilredes af socker och hwit Fransf winätticka.

5) Dessemellan drickes litet i sonder, men ganska
trågit, någon läskande drick, til ex. Tilans som wid
slutet beskrifwes, eller, en som tilredes af et stop up-
kokadt och swalnad watten, hwartil öses 6 lod god
Winätticka, 6 lod Hallon-Syrup, och äfwen så myc-
ket tunn-silad Perlegryns-soppa: eller Bröd-watten
med Citron-saft och socker: eller lika mycket swagdric-
ka och watten, som utblandas med litet Citron-saft
och socker: eller tager man insyltade röda Winbår,
eller Äkerbår, eller Smultron, eller Hallon, eller
Hjortron, eller Kjörsbår, eller Tranbår, eller något
af hwarje; öser derpå ssudhett watten, hwilket när
det begynner swalna, hålles af, och blandas med nå-
gra Theeskedar Mosler eller De. S. Win: eller smäl-
ter man Geleer af sådan frukt uti Bröd-watten eller
i Kornwatten. Eller blandas det med några sed-
blad god Ätticka och litet Honung. Den ssuke leds-
nar, der, öre måste man kunna ömsa. Saftig, wäl
mogen frukt må ätas, och til at läska tungan kunna
Hjortron hållas i munnen.

6) Den

*) Ty hårdt lif i Febrar ökar både törst, hetta och Fe-
ber, emedan ruten ånga af excrementerna då drager
sig in i blodet genom tarmarnas sug-rör.

6) Den sjuke bör ej få Bouillon, utan blott Wattenfoppa, Brödsfoppa och Rjörsbärs-foppa.

7) I rummet bör vara frisk luft och måttelig värma. Et fenster bör öppnas några gånger om dagen.

8) Den sjuke bör ock sitta uppe så ofta han för-
mår, eller ligga ofwanpå sängen. På sjäder bör han
ej ligga, utan på madrass af tagel eller hackelse.

Wil hufvudvärken ej gifwa sig efter åberlätning-
gar och Lavemens, så sätter man blodiglar på tinnin-
garne; eller om de ej fås, en liten Spanst Fluga på
hwardera tinningen. Man observerar noga hwad tid
på dygnet den sjuke är värst: den tid kallas Feberns
exacerbation eller redoublement. Så länge desse re-
doublemens ökas i tid och häftighet, är sjukdomen än
i sit tiltagande. När de äro like, har sjukdomen hun-
nit til sin högd och då kommer crisis *) med någon
stark evacuation. Är den förbedad med watnes bryt-
ning och hwitaktigt Sediment, så kommer den sjuke sig.

Man aktar sig wäl, at då ej turbera naturen, el-
ler på något sätt hindra crisis. Dör den sjuke, så sker
det wid slutet af en redoublement, under sjukdomens
högd.

Gode tecken.

Pulsen blifwer blöt och
mindre häftig.

Hettan drageligare.

Hettan i ögonen lägger sig.

Tungan blifwer blöt.

Onde tecken.

Fortfar at wara hård och
häftig.

Hettan minskas ej.

Tungan blifwer torrare, och
läpparne samt ögneläc-
ken blifwa något swarta.

*) Se Herr Assessoren Strandbergs Tal om de fel, som
begås wid hetsiga Sjukdomars botande.

Torsten minskas.

Minskas ej, så framt yrsel
ej kommer, ty då kån-
nes ej torsten.

Watnet går ymnigare, och
begynner på 4 eller 5
dygnet at ståra sig med
hvitaktigt Sediment.

Watnet går ganska litet;
det bryter sig ej.

Det blir klart oswantil.

Blekt bodar yrsel.

Man får bruka nåsduk.

Magen pöser något upp,
Sgonen bli förstålda,
målet ändras, Physio-
nomien förändras.

Hufvudet blifwer rent.

Krafterne förswinna.

Man yrar. Man plockar
i wädret.

En genom watnet förebå-
dad Crisis sker genom
någon stark evacuation,
med nåseblod, upkast-
ning, stolgång eller swett.

Man faller på ryggen, fast
ån man wändes på si-
dan. Man faller ner
åt fötterne, fastån man
lystes up i sängen.

Bröftet begynner sorla.

Swetten blifwer klebbig.

5) I Inflammations-Febrar, hwilka ansätta någon
wis del. Til ex. Lungan, Lefren, Mjälten, Tarmar-
na, Tarmkeret, Blåsan ic.

De kånas igen af en stark Feber, mycket hård
och hastig puls, torr tunga, och stung eller wårk, el-
ler brånad på det inflammerade stället. Mansfolk äro
mer underkastade desse Febrar, ån Fruentimmer: kött-
ätare mer, ån de som äfwen äta grönt och Vegetabi-
lier: de som hafwa hårdt hull mer, ån de som ha det
löst; dershöre slippa de ock gjerna, som ha syra. De
som

som ha Råmb blod, gå med plats igenom dem. Ju starkare man är, i des mera fara är man. Men i Rötfebrar är åfventyret störst för dem, som äro klena och swaga.

a) I dessa bör ådren först öppnas rätt starkt: gifwer ej Febern sig och hårdheten i pulsen, så öppnas den å nyo efter några timmar; den repeteras til des pulsen emellan exacerbationorne kånnes wara någorlunda blöt. I Pleuresie bör det ske, til des stynget så lagt sig, at andedragtten deraf ej är twungen. Det är bättre at lefwa, fast man skal behöfwa några weckor til at repa sig på, än at dö blodrik. Ju närmare åderlåtningen kan ske intil det inflammerade stället, des bättre är det. Dersöre öppnas ådren i Pleuresie på armen, på samma sida der stynget är: dersöre appliceras Blodiglar på sjelfwa stynget: dersöre öppnas ådren i Peripneumonie på armen, och på den sidan som kinbenet är rödast: dersöre öppnas ådren lifaså, när inflammation är i hufwudet, och Blodiglar appliceras utom des på tinningarna: dersöre appliceras de omkring ögat, när det är inflammeradt: under örat, när det lider: under hafan i Esquinancie; wid sätet när taggar inflammeras.

b) Desutan brukas Lavemens et par gånger om dygnet.

c) Desse pultren och Tilane, hwilken drickes ljun, eller ock de under pag. 4. nämnde drycker, Om nätterna kan man dricka silad Mandelmjök.

d) Efter stedd tilsäckelig åderlåtning lägges en Spanß Flugla på den inflammerade fläcken, derest stället det tillåter. I Peripneumonie lägges en sådan först emellan arlarna, och sedan på den sidan der

Kindbenet är rödast. I yrsel (Phrenitis) i nacken. I Esquinancie på halsen midt emot swullnaden inuti &c. Kan sådant ej ske, så koppas det stället, eller derest det ej är lågligit, lägges derpå något lindrande omslag, hwilket til ex. kan tillagas af 2 nåswo Rattost (Fol. Malvæ), stött Linfrö en nåswo, sönderkrossade Balmoge-fröhus en nåswo, hwilket alt blandas och kokas til en gröt med mjölk och litet smör, lägges i en linne-påsa lagom warmt, och ömsas ofta. Derföre har man 2:ne sådane påsar färdige.

Har man intet sådant til hands, så kan man til ex. i Pleuresie lägga på stynget et omslag, som göres af et lod stött Långpeppar, och åswen så mycket stött Ingefära, som blandas med äggehvita och bredes ut på Hampa, wärmes på Säng-wärmare, och appliceras.

I Peripneumonie är man mon om, at man får lätt expectoration. Derföre lägges en swamp, dopad i warmt watten öfwer bröstet. Den mjukande ångan man då andas, relacherar dunströren (vasa rorifera) i lungorna, så at de widgas, och kunna släppa fram det som stockat sig i dem.

På 8, 9, 10:de dygnen, når lungorne wäl tåla det som aggar, låter man en sådan sjuk på dylikt sätt andas ångan af watten och åttika eller af åttika allena. Det är ock då, som Oxymel Scilliticum eller Kermes minerale kunna göra stor nytta.

Begynner en sjuk i Inflammation på lungorne (Peripneumonie), at på en gång andas långsamt, så faller han i yra. Likaså i Pleuresie. Flyttar stynget sig til arlen, är det godt tecken, men försvinner det ur sidan och stannar i hufwudet, i lefren eller på tarmar-

◆) ○ (◆

7

tarmarne, så bådär det swår utgång. Kallbrand har slagit til, om den sjukas ansigte ser blyfärgadt ut, läpparne äro blåaktige och näsan spitsig.

6) I Rheumatisme med Feber. Curen är densamma, nämligen, tilträckelig åderlåtning, kylande Laxer-medel och mot nåttren Campher-pulswer. Om det stället som wårker, swäller och rodnar, så appliceras der Blodiglar.

I hetlig Feber är blodet inflammeradt. I Inflammations-febrar lika så, samt utom dess något af innanmäten (viscera). I Rheumatisk Feber någon eller någre af musklarne. Detta gör at Curen i alla är måst lika.

7) I Feber och Inflammation, som slår sig til swåra blesurer. Man wårdar sådana sjuka på samma sätt. Men på det inflammerade stället ömsar man flitigt omslaget af hwetebröd, saffran och mjölk, som här blandas med litet Rosen-olja.

8) En Hustru, som är hafswande eller ligger i barnsång, behöfwer det ofta, til at calmara blodet, och i fall den senare får feber.

9) I Migraine. Den som plågas här af får snart lisa, om han

a) Strart lägger sig, har högt under hufswudet, och ej ändrar ställning, ty wårken öfes af minsta rörelse.

b) Genast tager et Lavement, eller något wanligit Laxer-medel.

c) Och någre af dessa pulswer, samt dricker Thee derofwanpå.

d) Låter fylla 2 påsar af linne med buktads granris, bröd och stött salt, hwilka wårmas på en sängwärmare, och läggas ömsön: öfwer den sidan af hufswudet,

wudet, som gör ondt, dock så, at drat ej tåckes. Således går wårken den gången öfwer.

Man bjuder sedan til at akta sig för alt det, som man wet plågar upwåcka Migraine, som köld, blåst, stark solhetta, nattwak, resor om nätterna, obstruction, indigestion, heta drycker, win som är i arbete, hård mat, Sinka, rökt kött och dylikt.

Emedlertid söker man igen råtta ordsaken til denna plågan, och tager deremot mesurer. Märker man, at mycket wåder stiger up, när hwar accés slutas, så har magen eller indigestion skuld. Måste man under Paroxysmen ofta låta sit watten, och det är blekt, som fäll-watten, så är Migraine af Spasmi i underlifwet. Har man då och då wårk ner uti endera foten, och besinnar hwad man genom arf eller lefnadsfatt förtjent, så slutar Migraine sig ändteligen i Pobager. Har någon Migraine, som åter starkt, och ej får rolig sömn om nätterna, derest han ej åter om qwällarna, och finner sig bäst af kött-rätter; så är des Migraine af syra i magen, som öfwerwinnes med dropparne emot syra, hwit Magnesia, Pyrmenter-watten och Chinchina. Har man någon slags Skärpa i blodet, så utrönes hwarje med sina tecken och rättas.

N:o 2.

Cremor Tartari med Socker.

Dosis här af är 1 à 2 matskedar, som toges in i watten, och brukas

1) Ofta af dem, som äro benägne til obstruction och deraf beswåras. De kunna ock tillika taga in 3 à 4 Theeskedar af Taraxaci Extract, stiga tidigare up hwar morgon, och då på wiß stund mana naturen, samt

samt hafwa litet mer salt på maten, än de annars äro wane. Wil det ej hjälpa, så nödgas de hwar aften taga in, 1, och ibland 2 af de Halliske Obstructions-Pillerna, eller af de, som kallas Pilulæ capitales.

2) Som et preparerande medel, när man tänker bruka något laxative. Det tages då qwällen förut.

3) För dem som få hetta och rodnad i ansigtet på maten. De taga härpå en matsked för måltiden. De som ofta hafwa Rosen, böra trågit bruka den om qwällarna, och klar hwasla om mornarna, samt en eller annan gång i månaden taga in at laxera. Dess ordsak är skänd galle, som bör afföras.

4) För dem som beswäras af uppstigningar, hwilka hafwa smak lika som rutna ägg.

5) När blodet är i wallning och någon störning befaras, kan detta tagas i stället för de kylande pulfren, i synnerhet om lifwet är trögt.

6) I de så kallade Rötfebrar, Fievres putrides, uti hwilka en samling af skänd wätstor och cruditeter finnas i underlifwet, hwilka förordsaka oro, wänjelse, matledda, elak smak, oren tunga, seg och skummig spott, buller i underlifwet, spänningar, ibland någon upkastning, ibland obstruction, ibland löst lif, med owanligt stinkande excrementer. Öpningarne äro små och lindra intet. Pulsen är merendels liten. Nämnede wätstor draga sig efter hand in i blodet, och göra Febrer skäftals hästigare. Sådane Febrer begynna sällan hastigt, utan man kan gå flere dygn nedslagen, matt, hänga hufwudet, klaga öfwer rygg och knän, öfwer hufwudwärf och orolig sömn, innan rysningen kommer med derpåföljande Feber, hwilken sedan fortsar, ibland i flere weckor, ständigt, fast med

Redoublemens, hwilka ofta ej hålla wis ordning, utan komma ibland 1, ibland 2 gånger om dagen. Hafwer gallan, hwilken af någon ordsak, såsom missbruk af fet mat, eller i heta somrar, blifwit stark, del häruti; så kallas desse Febrar Bilieuses (gall-artiga). Smaken är då bitter, oron och plågan i magen större, hettan starkare. Man fastar up galle, och dylikt wisar sig uti stolgången. Dyldigt hafwa de fått namn af **Upsala-Feber**. Det händer ibland, at någon Inflammations-Feber förenar sig med denna, hwilken gör den farligare och förbjuder kråfmedel, samt fordrar åderlåtning, hwilken här annars ej gjerna tillåtes, om icke hos blod-rife. Man slutar, at den hafwer någon Inflammation i följe, om den sjuke är af starkt Temperament, har hårdt hull, ätit mycket kött och kryddad mat, druckit mycket win och liqueurer, wakat mycket och haft stark rörelse. Med et ord: gjort debaucher i alt det som hettar och nu tillika, äfwen emellan exacerbationerne, har hård puls.

När Febrar äro en Sarsot, äro de gemenligen Rötfebrar. I dem kan naturen föga hjelpa sig sielf. Konsten måste göra det mästa. De evacuationer naturen åstadkommer äro för klene. Skada är at Allmogen hos oss sällan hafwa Trågårdståppor. Mm-nogheten af mogen frukt afförer ständ galla och cruditeter, och förekommer således både Rötfebrar, Gläckfebrar, Röttsot och andra swåra sjukdomar. Skada är ock, at deras rum gemenligen äro små, med låga tak, hwaraf ser, at i dem är för warmt och lusten i dem blifwer ständ, hålft när flere ligga i samma rum, och, som oftast händer, deruti hafwa deras mat och öfriga förråd. Til en swår Feber behöfwes ej mer
 än

ån Fåmb lust, orenlighet i mage och tarmar. Kommer dertil owanlig svår wäderlek, dyr tid, hunger, Fåmb såd, sorg, fruktan och osnygghet, så har man snart en Farsot *).

Ur den så kallade Rötsebern allena, så giswes

a) Et Kråfmedel et par mornar å rad; ty då är Febrer gemenligen lindrigast. Se Kråf-pulfret. Det repeteras så länge man af ofstanämde tecken märker, at magen ej är ren.

b) Sedermera om dagen tages en matsked i sänder af detta pulfret, alt som lifwet är mer eller mindre öppet; ty dageligen bör det wara wäl öppet, och när öppningarna äro gall-blandade, lindras den sjuke och Febrer minskas.

c) Drickes trågit af Tisane, klar hwasfla eller Limonade, hwilken kan tilredas med god Winättika när man ej hafwer Citron-saft. Kraftigast står dock Spi:itus Sulphuris emot rötta, om Kornwatten dermed göres litet slyrligt och drickes.

d) Ur magen lika elak, så giswer man tredje morgonen en Dose af Rhabarber-Elixiret, eller af det öppnande Elixiret, eller et pulfwer som man tilreder af et halft qwintin Rhabarber, och en matsked af detta pulfret, eller som bäst är, med dricken af Tamarinder, hwilken dageligen kan tagas om mornarna, och pulfret af Cremor Tartari om eftermiddagarna †), til des

*) Se Herr Archiatern Bäckes wackra Tal om Farsoter, som måst härja ibland Rikets Allmoge.

†) Ledsnar man wid pulfret, så kan man göra et Oxy-mel af 4 lod Cremor Tartari, 2 skålpund wax-sui hönung, och 8 qwarter watten, som kokas til des det bliwer någorlunda stadigt. Man tager deraf en matsked i sänder.

des excrementerne mist sin svåra stank, och man är wissa timmar om dygnet Feber-fri. Skulle likafulle någon gång om dygnet, märkas tecken til Feber, så

e) Gifwer man på med Chinchina, til des man är frist; men sällan behöfwes det.

Är den förenad med Inflammations-Feber, så öpnas ådren tilräckeligen, så at pulsen mjuknar med bestånd, och fortfares sedan med N:o b, c, d, e *).

Får den sjuke mycken oro, hicka, illröd tunga och mycken sömnaktighet, så slår Torsten til. Lägger Febern sig då någorlunda, så är den Critisk, och bör ej motas med stråfwa medel. Man låter endast spruta sig med saft, som pråffas ur stekta Roswor, och blandas med litet Rosenhoning, eller med Morot-späd, utblandadt likaledes med Rosenhoning. Se Rhabarber-pulswer.

7) I Wattusot, hålft om den sjuke känner tillika någon inwärtas hetta. Man tager då deraf wid påf 2 lod om dagen. När inålfworne varit ostadde, hafwer detta hulpsit många.

Är watnet affört, så styrkes kroppen efteråt med Mag-Elixirer, Chinchina, Stålmedel, rörelse, god mat och drick. En god Hus-Cur är annars utpråffad saft ur rötterne af Iris med blå blomma, som blaadas med en eller annan äggegula. Dosis är en masked, som sedan småningom ökes.

8) I Slag (Apoplexie Sanguine). Här äro alla hettsiga medel, de må hafwa hwad namn de wela, samt

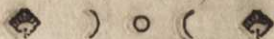
*) På samma sätt botas den så kallade Pleuresie Bilieuse, ty den är ej annat än en Rötfeber, wid hwilken är håll och styng, ibland blodspottning, samt liten, snäll och blöt puls, så framt den ej är förenad med inflammation.

samt frotteringar, skabelige; ty de göra blodets kringlopp starkare, och det är just dess håstighet och myckenhet, som gör anstötten af Slag; när dymedelst antingen blodet utgjutes i hjernan, och dödar strart, eller blodrören derstädes så widgas, at Nerverne, där de taga sin begynnelse, ihopflämmas. Kunne wi i hast minsta blodets håstighet och samling innom hufvudet, innan något blodrör brister, eller innan något af dess sereusa eller wattenaktiga del hinner slippa ut, eller, om det redan stedt, och dock resorberas, innan det stelnar, så öfwerwinnes en sådan anstöt. Sker ej en sådan resorbtion, så lemman en anstöt af Slag lamhet eller känslolöshet efter sig, i den eller de lemman, hwars Nerver blifwit deraf ihopflämde.

At bota Slag är altså, at minsta blodets håstighet och samling innom hufvudet. At bota lamhet, är, at få sugrören til at draga åt sig den wättskan, som ihopflämmer Nerverna, eller åtminstone, och i fall den redan stelnat, tilse, at den ej må ökas, och dymedelst öka lamheten. At förekomma Slag eller recidive deraf, är at sty alt det som gör en blodrik, eller sätter blodet i för stark rörelse, eller hindrar det at komma så snart ner ur hufvudet, som det kommit dit. Här af följer, at, om en anstöt af Slag står at hjälpa, bör det ske.

a) Med en stark åderlätning på hals, arm eller fot, hwilken bör repeteras, til des pulsen gifwer sig, andedrägten lättas, ansigtet något bleknar, och halshen smalnar. Blodet har här en Inflammationshinna på sig lifasom i Pleuresie.

b) Med djup koppning i nacken, och med Blodigtars applicerande där, på tinningarne, och under
örv

örönen; i fall åderlåtningen ej förslår. De appliceras wid sätet på dem som haft Gyllenådrén.

c) Med lavement, som i hast tilredes af watten, olja, socker och salt, och straxt appliceras, samt repeteras flere gånger, men ej för tätt på hwartannat, emedan man straxt, och så snart den sjuke kan swälja, bör

d) Gifwa honom i watten 3 lod af detta pulsfret. Widare bör

e) Den sjuke ligga högt med hufwudet, och fötterne hänga, på det de des snarare må swullna. Swullnaden bör ej gå ur dem, förän känsl och rörelse kommit igen. Försvinner den förr, så blifwer lamheten eller känslolösheten qwar, åtminstone til en stor del.

At halsduk och kläder böra lossas, och rummet, i fall det är hett, med något fensters öppnande swalas, förstås af sig sjelfst. Allt bör göras så godt som på en gång, och i hast. En sådan sjukdom tål ej betänke-tid.

Sant är, at kroppen genom sådana evacuationer blifwer swag. Men han är långt swagare förut, då man hwarfen hörer, ser eller kan röra någon lem. Det är bättre at blifwa swag och lesa, än at straxt dö. At gifwa krafter åt en som haft Slag, är at minsta tryckningen på hjernan, och ej at öka den med heta medel och stark söda, hwaraf recidiver komma. En som haft Slag och är klen, bör wara nögd. För han fulla krafter igen, så är han när til recidive.

När anstötén är öfwer, följer en dylik Feber, som på en Sereule Apoplexie. Den wårdas på samma sätt (se Prinsens gula droppar), dock med den skillnad, at om Feber-paroxysmen blifwer mycket stark, med hård puls, mycket rödt ansigte, och halsen märkes

tes blifwa tjock igen, bör ådren åter öppnas. De som en gång haft anstöt af Slag, böra sedermera i deras lesnad wara mycket ordentelige, jämna til sinnes, sty bedröfweliga tilfällen och berättelser, (wid hwilka de alltid falla tårar och gråta), wara måttelige i mat och dryck, i synnerhet äta mer stufwadt grönt och frukt än kött, lemna alla krydder och dyligt hettande på maten, Brånwin, liqueurer, heta Winer och Caffee. De böra dricka watten, någon Tilane, och om Wåren, så snart bostäppen kommer ut, klar hwasfla. Detta pulsfret böra de ofta taga, eller dricka wasfla, som deraf tilredes med mjölk, så at blodet aldrig får komma i wallning, men lufwet dageligen hållas öppet. Rörelse är dem nödwändig, men aldrig stark, aldrig i blåst och elakt wäder. När de genom rörelse komma i dåswenhet, må de ej stanna innan de komma under tak i lagom warmt rum. De böra ej stå i solbadd, och ej promenera i solhettan utan Parasol af hwitt tyg. De måste akta sig för os och för rök. Derföre böra de i rummet ej hafwa igenlagit spjäll. Middags-sömn är dem ej tjenlig. Lång sömn skadelig. Likaledes tränga kläder, och hårdt åtknuten halsduk. De böra ej wänja sig wid at hålla hufwudet mycket warmt. Hosta och upkastning hindra blodets fria nedflytande från hufwudet; fördensfull bör deremot strart sökas hjelp. Sådane böra ej sjunga, ropa starkt, lyfta något tungt, eller luta hufwudet ner, för at taga up något af gulfwet, och det alt för samma ordsak full. Så snart de märka owan rodna i ögonen eller på kindbenen, och de tycka at halsduken är för trång, fast han ej är hårdare åtknuten nu, än förr; böra de låta öppna ådren på sig, och sedan laxera, annars befares ny anstöt.

Är man wan at hafwa flyxande Gyllenådrén, och den stannat, bör man ej bjuda til at få den öpen med Aloetiska Piller, utan, så ofta det omtränger, bruka Blodidglar.

N:o 3.

Chinchina = Pulsver.

Bör aldrig brukas, förän man profswat om det är oförfalskad. Profswet är detta: man kokar et quintin Chinchina i litet sjöwatten, öser det sedan uti et varmt glas. Ser Decocten rödaktig ut medan den är varm, och hwitblek sedan den svalnat, och pulstret fallit på botten, så är den god, annars ej.

Dosis häraf är en god Theested i sänder hwarannan, hwar half, eller hwar sjerdedels timma, alt som tid och omständigheter det fordra. Innan den brukas, bör kroppen wara preparerad med kräftmedel eller laxer-medel och någon Tisane, så at i synnerhet gallens gång är fri. Har man råfat ut för en Frässe af elak art, den Fransoserne kalla Fievre d'accès pernicieux, som kan döda under tredje eller sjerde paroxysmen, så nödgas man straxt gripa til China, och försätta den med litet Rhabarber. Man måste då tagga henne både i Pulsver och Decoct. Biffaste och bästa werkan gör den, om den tages i pulsver med Oblat. Pulsret blötes förut med watten, smält Gelée och dyligt, så at det blifwer som en gröt, på det man ej må lida, i fall Oblatet går sönder i halsen. Oblatet öfwerstrykes med Gelée, så halkar det lättare ner: annars gör man deraf små bällar, som rullas i Pomerants = Syrup, eller tages med Sago = gröt. De intagas äfwen beqwämligen i Äpple = mos. De som

haf-

hafwa sensible maga, nödgas taga Chinchina i Decoct, emedan pulfret torde för mycket laxera dem, och blott löpa igenom kroppen. Wäl är, om man under Chinchinas bruk hafwer hwar dag någon öppning. Skulle den sda, så kan Chinchinan blandas med litet Rhubarber och med et salt, som kallas Tartarus Tartarifatus, 15 gran til exempel af den förra och 10 af det senare. Chinchina kan äfwen med nytta brukas utwärtas som et omslag. Den kokas då uti watten til en gröt, hwilken med glesl linne lägges öfwer magen, när man har Frässan, men öfwer den lidande delen uti Kallbrand, och förmodeligen uti Rheumatifimer.

Chinchinan nyttjas:

1) I Frässen eller intermittente Febrar. Den brukas då icke allenast til deß man sluppit Febern, utan äfwen hwarannan vecka efteråt en 3 à 4 repetitioner, på det man må wara säker för recidive. Uti de slags Frässen eller Febrar, som komma af någon inwärtas böld eller sår, hjälper den ej. Ut man är i et sådant tilstånd, kan man så weta, om man haft swår Röd-sot, eller inflammation i Brösten, Lefren, Mjälten, Magen, Tarmarna, Tarmkeret &c., som ej blifwit fördelad, utan gått til suppuration, hwarpå fölge ständigt illamående, ordentelige rysningar, hetta och Feber efter middags-måltiderna eller om qvällarna, hetta i händerna, röd fläck på kindbenen, torra läppar, torr och klibbig tunga, slät matlust, söga sömn, nattsvett, med förtårda krafter och hull.

2) I utwärtas Kallbrand. Den brukas då både in- och utwärtas. Gangrene stannar, och det döda skiljer sig från det lefwande, medelst en god suppuration.

3) Att styrka en swag constitution och flen mage.
 4) Wid öppna sår, när de ej gifwa godt wahr.
 5) I Blodspottning. När blod allenast spottas ut, kommer det ur tandköttet eller suges det om mornarne ur tungan, och betyder Skjörbjugg. Harstas det up, så kommer det ur swalget, eller har det fallit ner ur näsan. Kräkes det up, så kommer det ur magen. Kommer det med lindrig hosta, litet i sender, blandadt med slem, och ser ej fraggigt ut, så är det ur luströret. Men kommer det med häftig hosta, i någon myckenhet, och ser fraggigt ut, så kommer det från lungorna: är mycket betydande, kommer lätt igen, och lemnar ofta Lungfot efter sig, i synnerhet om stoppande medel brukas. När Fruntimmer få blodspottning wid den tiden de borde hafwa deras råkning, så kunna de hjelpas. Likaledes de, som få den af Gickt, om Gickt-materien kan twingas til sina förra ställen. Äfwen de som få den af någon utwärtas wäldsam ordsak, emedan wårskorne ej äro skämde. När en som haft blodspottning, efter någon exacerbation faller uti en seg och limaktig swett, då är sjukdomen den gången öfwer.

När den är betydande, följer derpå alltid en Feber, som kommer wissa timmar på dagen. Är den stark, så kommer blodspottningen igen under hwar accés: ådren öppnas en eller annan gång: Hafre-soppa eller någon kylande Tisane drickes: Insyltade röda roser njutas: Lavemens brukas 3 à 4 timmar för hwar accés; man håller sig ganska stilla, och knapt talar, ån mindre ropar eller sjunger. Uphörer då ej Febern, så nyttjas Chinchina. En god Cur mot blodspottning är äfwen kalle watten. Man lägget sig emellan lakan,

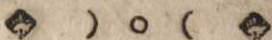
laskan, och dricker deraf et godt glas i sänder. Kålben drager ihop de öppnade blodrören. Man faller sedan derpå i swett. Allt hwad man då njuter, bör ej wara warmt. Den som en gång haft blodspottning, bör akta sig för recidive. Man hotas med recidive när tryckning kännes på bröstet; när man i bröstet känner orwan hetta, och har hackhosta: samt, när man neder i endera sidan känner lika som et bultande, och tycker at blodet stiger upåt. Öpnas då ådren straxt, så får blodspottningen ej brista ut. Fortsär man så i några år, när det omtränger, så kan man wara säker, at de förswagade blodrören i lungorna fått sin styrka igen, och icke lätt mera brista, derest man tillika wil föra en någorlunda god diæt. Men denna påminnelsen glömmes gerna, ty en som får blodspottning mister sällan modet, lika som en wattusigig ej förlorar sitt hopp.

6) I Koppor, när de ej wela gulna och mogna.

7) I Kikhosta, sedan mage och tarmar med Kräfemedel och Laxativer äro wäl renade. Se Kräfpulswer.

8) I Engelska sjukan, när den diæt tillika i aft tages, som jag föreskrifwit i underrättelsen om Bar-na-sjukdomar pag. 353 = 355.

9) I Rheumatisk wärk med intermittent Feber, och brukas då både in- och utwärtas. Gickt och Rheumatisme confunderas gemenligen. Den förre kommer af inwärtas, och den senare af utwärtas ordsaker, nämligen: när man, då kroppen eller någon dess del är i dåswenhet, förkylar sig. Dunströren slutas då af kölden. Dunsternas drift inifrån stannar därför ej straxt, utan genom kroppens värma drifwas de ännu någon stund til utan, men slippa ej ut, utan

stanna i Porerna eller under Skinet i den celluleusa väfnaden (Tissû cellulaire), och komma med den till musklarna. Rheumatiskt värk har ej sådane paroxysmer, eller perioder, som Gickt eller Podager. Se Ungventum ad vesicatoria.

Den brukas också i Maligna Febrar och i Maligne Rödsot.

N:o 4.

Eau Vulneraire,

eller

Eau d'Arqvebuffade.

Detta är et ibland våra bästa fördelande medel. När man råkat stöta sig, blandar man en del härpå med 2 delar Winättika, blöter deruti en fyrdubbel linne-flut (compresse), och applicerar. Den fuktas å nyo, så ofta den är bleswen torr. En makalös fördelande baddning kan åswen tilredas af 2 lod rent Sal Ammoniacum, som smältes i 20 uns watten, hwar til öses 5 uns hwitt Franskt Win, samt 2 och et halft uns destillerad Winättika. När detta är värmdt, doppas deruti fyrdubbelt linne och påläggas, samt ömsas flitigt.

Men har man haft den olyckan, at stöta sig illa, eller gjordt et swårt fall, så må man ej lita härpå alena. Man bör göra alt hwad möjligit är til at förekomma inflammation, och den derpåföljande supuration. Fördensfull bör ådren straxt öppnas en eller flere gånger, alt som omständigheterna det fordra. Kylande pulswer brukas hwar eller hwarannan timma; Thee med Citron-Marmelade drickes ofwanpå hwart pulswer; dessemellan någon annan kylande drick,

drick, blandad med litet Oxymel; (som tilredes af 2 delar warfri Honung och en del god Winättika; men för dem som ej tåla Honung, tages Socker i samma proportion, som utan kokning smältes i ättikan); Lavemens appliceras 2 gånger om dagen: man binder til Regime, och håller sig stilla.

Ur den som gjort fallet blodfull och stark, så öppnas först ådren tilräckeligen, sedan låter man honom dricka ut en drick, hwilken tilredes af en ört, som kallas Arnica vera, hwaraf 3 nyppor (pincées), ssuda up med et qwarter watten och silas.

Har man wridit någon led på sig, så bör den först inrättas. Sedan slås omkring leden en compresse, som blötes uti Winättika och l'Eau vulnenaire i den proportion jag sagt. När swullnaden är fördeld, suktas compressen med l'Eau vulnenaire allena. Annars kan man ock bruka et omslag, som göres af et qwarter Windrank, åfwen så mycket Winättika, 2 lod Sal Ammoniacum, och Hwetemjöl eller Hwete-kli.

När man sådt någon liten blesure eller råkat stärra sig, eller staswa huden af, är detta watnet oblandat ganska godt, blott blesuren bindes om, och ånnet suktas härmed, så ofta det torkar.

Harwer man brändt sig, så lägges deröfwer compresser, som suktas med l'Eau vulnenaire så ofta compressen bliswer torr. Harwa blåsor cedan kommit, så öppnas de förut med en nål, men tunna skinnnet (la surpeau) bör ingalunda tagas bort. Har man brändt sig så illa, at skinnnet bliswit som horn (racornie), då är ej möjligt at undgå suppuration. Ådren bör då öppnas, och alt det brukas, som jag nyss sade tjenar til at förekomma eller göra inflammation drä-

gelig. Rosen-olja smörjes på, eller appliceras det så kallade Cataplasme de Mie de pain 4 gånger om dygnet, eller tilreder man strart en bränn-salfwa af 3 lod god Bomolja, gult War 2 lod och 2 äggegulor, som man låtit hårdna i askemörjan. Man smälter först Waret öfwer lindrig eld, öfer sedan Oljan der-öfwer, och lägger til äggegulorna, som gnuggas sönder. Allt röres wäl, och til dess det fått consistence af en salfwa. Den utbrederes på nött linne och påläggas, samt ömsas 2 gånger om dygnet. Se Pomadan för läpparna. Omslaget de Mie de pain tilredes af det mjuka i en Hwetesimla, som med mjölk kokas til en gröt. Om man lägger dertil et halft qwintin stött Saffran, samt et par äggegulor, så blifwer det mer fördelande, och lindrar snarare wårken.

Det berömmes wäl emot Fulslaget, men bäst är, at strart lägga omkring fingret en tunn fläst-Ris-wa. Jag wet ock at följande hulpit, nämligen stött salt blandadt med en färst äggegula, at det blir stadigt, som en salfwa. Detta utbrederes på linne, och lägges omkring fingret samt förnyas 2 gånger om dygnet, eller så ofta det behöfwes. Andre hålla fingret i warmt watten eller lut, och känna lindring der-af. Andre slå omkring det nyfnämde omslag. Men gemenligen äro sådana medel allena för swaga. Sjukdomen begynner med en inflammation ytterst i fingret, hwilken i förstone är så lindrig, at man försumar flässa tidig och kraftig hjelp. Den bör slötas som en inflammation, och i fall den går til bulning, bör fingret strart öppnas.

När man är plågad af Krampe eller Senebrag, går det öfwer, om man frotterar stället med l'Eau vul-

vulneraire. Fruentimmer som äro i wälsignadt tilstånd ha ofta plåga deraf om nätterna. Den förekommes, om de låta binda en kudde omkring fötterna, när de lägga sig.

När efter åderlåtning yppar sig en liten swullnad, eller litet blod prässas under skinet, blifwer man snart hulpen, om litet Eau vulneraire, blandadt med 2 delar Winättika, appliceras med en compressè.

N:o 5.

Canel = Watten.

Brukas at taga in mag = styrkande medel med.

N:o 6.

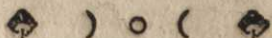
Vinaigre des 4 Voleurs.

Den är god för dem at lukta på, som äro nära til at dåna, råkat ut för os, samt för dem som behöfwa retas til at hosta up en hop stem, hwilken gör andedrägten swår och sorlande, som gerna händer när lungorne äro inflammerade, samt hos barn när de fått den swåra hals = sjukan, med en främmande hinna i luftröret. (Se Boken om Bara = sjukdomar pag. 428, 429).

Men i synnerhet nyttjas den när någon smittosam sjukdom går, i hopp at då undgå smittan.

1) Tilser man, at de rum man är uti, hållas snygga.
2) At luften deruti är ren, derföre öppnas då ofta fönster och dörrar. Man släpper ej många in i rummet på en gång. Det är ock godt at hafwa en Ventilator i fönstret.

3) Stånker man uti rummet någre gånger om

dagen litet i sender af denna åttifan samt på sina flåder, och på nåsduken.

4) Undgår man så mycket möjligt är omgånge med de sjuka, men när det skal se går man

5) Ej fastande til dem, ej eller när man är mycket matt, och

6) Hwarken åter eller dricker i den sjukas rum, icke eller

7) Sedan man gådt derifrån, innan man stölg sig wål i munnen, med denna åttifan.

8) När man är hos den sjuke, aktar man sig för at nedswälja spotten. Man bör ej eller

9) Ställa sig när intil den sjuka, eller emellan honom och spisen; på hwilken ständigt böra ligga några itände stickor. I fall man wil se efter om den sjuke har något utslag, bör man det ögnablecket

10) Hålla andan, och strart derefter lukta på åttifan eller på Campher Spiritus.

11) På graföl bör man ej njuta något, och borde all undfågnad wid sådane tilfällen förbjudas, emedan smutsofamme sjukdomar dymedelst på landet gemensligen usyridas.

12) Man håller för öfrigt god diæt, och aktar sig i synnerhet för at äta eller dricka för mycket, utan snarare njuter man något mindre än man är war. Man tilser ock at lifwet hålles öppet *).

N:o 7.

Mag = Elixir.

Dosis häraf är et skedblad. Det tages in uti Vin eller Canel-watten. Det

*) Tiden skal wisa om det är et förwaringsmedel mot Pesten at bära på sig et Lintyg, som är blött i Decort af swafwel och watten, samt sedan torfadt.

Det är godt för Mag-wärk, och kan då intagas, när det behöfwes.

Men när man dermed wil upwäcka appetit, brukas det 14 dagar i rad en sjerdedels timma före mid-dags-måltiden. Friskt landt-luft och god rörelse gifwa dock snarast matlust.

När man wil weta, om brist på appetit kommer af sensible och finfåg mage, eller deraf, at han är för slapp, observerar man huru ens watten ser ut om mornarne. Är det blekt eller hwitt, med hwitt Sedi-ment, och man hwarken har hetta, törst eller Feber; så är det tecken til at man har en slapp mage (l'esto-mac froid & paresseux), och det är då, som detta Elixir är tjenligt. Men går watnet mycket litet, är rödt eller grumligt, magen pöser up när man ätit, och man känner sig något het, då bör det ej brukas, utan Elixir Vitrioli acidulatum.

Har man cruditeter i magen, och märker at tun-gan är nog oren, at man beswåras af upstigningar (des rapports), har elak smak i munnen, swin-del, hufwudvärk, wåmjelse eller werkelig upkastning; då wore et Kråkemedel det bästa Mag-Elixir för den, som har lätt wid at fasta up. När det ej kan ske, bör man larera en och annan gång.

Magen kommer ändock ej i godt skick, om man ej observerar af hwad natur cruditeterne äro. Om up-stigningarne äro sura, så bör man dämpa syran med dropparne mot Syra. Äro de besta eller lifa som af rutna ägg, (til tecken at man ätit för ofta kött) så tar man ofta in Cremor Tartari, och dricker Limo-nade. Äro de hårsta, som hånner, när man ätit myc-ket fet mat, så tar man litet socker i munnen och små-

ningom nedswäljer, eller Cremor Tartari blandad med Citron-Morseller. Bestå Cruditeterne uti seg slem, hwilken gör magen hård, stor och upblåst, så bör man först lösa den med Malörts-salt, och derefter taga in Rhabarber i pulswer, eller som Tinctur. Sjelper naturen sig af med alt detta onda genom upkastning, så bör den ej motas, utan underhjelpas med ljunt watten, til dess det kommer lika klart up, som det nedswälgdes. Tager det wägen utföre, bör ej eller det hindras, utan blott et par Piller intagas af Rhabarber-Extract några gånger om dagen, i fall derwid är ref. Se Piller af Rhabarber-Extract.

N:o 8.

Rhabarber-Elixir.

Är et godt Laxer-medel, när man deraf tager 2 matskedar, och har framsör andra den förmonen, at det i anseende til Rhabarbern tillika styrker magen och tarmarne. Det brukas med nytta mot Indigestion, cardialgie, Wäderplåga, Colique och Gulsot. För barn är det i synnerhet tjenligt, emedan i deras mage gerna samlas cruditeter, hwilka, om de ej afföras, förordsaka antingen upkastning eller Diarrhee, eller Feber, i fall de få rådrum at draga sig in i blodet.

N:o 9.

Visceral-Elixir.

De som behaga, kunna i stället för Mag-Elixir, uti Apotheket hafwa Visceral-Elixiret, eller och båda två, hwilket hafwer den förmon, at det löser seggheter och slem, förstoppelser uti inåsworne, disponerar

nerar lifwet til öpning och befordrar watnets aflopp.
Dosis är et halft fkedblad.

N:o 10.

Syrligt Mag = Elixir.

Är godt för en flen och sensible mage, gifwer matlust, och befordrar matsmåltningen. Det dämpar åfwen hetta i magen och uppstigningar (rapports). Dosis är 30 droppar i et glas watten.

De, som ibland plågas af swåra tankar, slippa dem, när de taga detta Elixiret.

N:o 11.

Bröst = Elixir.

Dosis här af är 30 à 36 droppar. Flaskan squaspas altid wål, när det skal brukas. Det tages in om qvällarne uti en blandning af en ägge-gula, litet watten och socker, som wispas tilhopa.

Det brukas endast mot Rittelhosta (Toux gout-tourale), och Catarrhale-hosta. Bägge fås af förkylning, bart hufwud i köld och blåst, samt tunna skor, och för tidigt anlagde sommar-flåder. Den som man får om Sommaren är enwifast.

Begynner den med en Rhûme, ondt i halsen och tyngd öfwer pannan samt har Feber med sig, så bör nödwändigst ådren öppnas, i synnerhet om man är blodrik, känner ondt i hufwudet hwar gång man hostar, och har flent bröst: man förefommer derigenom blodspottning, eller ock Inflammation på lungorne; ty en stark Rhûme och Peripneumonie äro nära slägt. Derpå tar man straxt hwar dag et laxative, antingen det
öpnan=

öpnande Eliriret, eller et par uns Manna-socker, som smältes i litet ölostwasfla, eller en uns Electuarium lenitivum Ed., och när det gjort sin werkan, och man suttit i ljumt fot-bad, tages Bröst-Eliriret om aftonen; ty då plågar hostan måst, och det man får up, är tunt. Det lindrar ej, om man än får up aldrig så mycket. När det som uphostas, blifwer stadigt och gult (moget), får man först lindring, och då brukas ej något mer af nämnde medel. Man håller sig blott i måttelig värma, och dricker tilräckeligen, på det uphostningen ej må i förtid affstanna. I den händelsen får man nytt arbete igen, och är så godt som intet avancerad. En god Hus-Cur är äfwen, at pråssa saften ur en kokad ossalad Citron, som upblandas med twänne skedblad god Olja och et skedblad Bröst-socker, hwaras tages Theeskedblad-tals om dagen.

Under Curen bör man äta litet, i synnerhet om qvällarne. Rött, surt, salt, och alt det som kan heta, lemnar man, och dricker des mer Thee, ölostwasfla, tunna från-silade Brynsoppor, tunn och wäl silad Mandelmjölck. Rummen man är uti, böra ej wara heta eller falla. Är man än i värma, än i köld, så blifwer halsen och luströret hudlöst och rödt, liksom näsan och öfre läppen i Catarrhe, och kan man på det sättet lätt skaffa sig Lungfot.

Är Rittelhostan utan tecken til Feber, så plågar den gå öfwer, om man ibland tager in en Theesked af saucen på insyltad Ingefära, eller blandar man en Theesked Ingefära med en matsked Honung, och tager deraf en Theesked i sender. Et mycket godt medel är, at uti et halft stöp Swagdricka lägga et helt stycke Ingefära, dubbelt så mycket Socker-Candi och en bit
osal-

osaltadt smör. Detta kokas in til hälften, silas och drickes varmt en Theekopp hwar eller hwarannan timma.

Mag-hosta är en hel annan sjukdom. Bröftet retas då til at hosta, likasom magen til upkastning i Sten-Colique. Den kommer af Cruditeter i magen, och kännes lätt igen af oren tunga och mun, tyngd i magen, matleda, wämjelse, stor mage, om hostan i synnerhet kommer efter måltiden, om kittlande eller wårk kännes wid mag-munnen litet förän hostan begynner, om den ibland slutes med upkastning, och derpå följer längre ro, om man länge kan hålla andan, utan at retas til at hosta.

Uti denna är Bröst-Elixiret och Bröst-safter skadelige. Bästa Curen är Mag-Elixiret och förut Kråfpulswer, samt emellanåt det öppnande Elixiret.

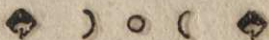
Ingen slags Hosta bör negligeras. Den mattar bröftet, tar bort matlusten och hindrar sömnen; at jag ej må nämna, huru farlig all Hosta är för dem, som ha Descenter, äro Hafswande, och äro underkastade Störtningar, Slag &c.

När Hosta af sig sjelf uphörer hos gammalt folk, och hos dem, som ha Lungfot, så ha de ej långt igen.

N:o 12.

Helande Balsam.

Är god mot blesurer och sår. Man suftar dermed såret och klutar som lägges deröfwer, samt deröfwer en compresser, som förut blötes i litet Bomolja, och fäster alt med en lagom bred bindel, men lindar den ej hårdt, emedan Inflammation då lätt kan slå til. Förbindningen bör ej gerna ske mera, än en gång om dygnet. Det är naturen sjelf, som läfer

fer alla blesurer och sår. Vårt göromål är endast, at skaffa ur vägen alt det, som kan hindra deras läkande. Det är derföre, som wi wid sådane tillfällen bjuda til at corrigera blodet, i fall uti det är någon skärpa, den må hårröra af Skjörbjugg eller någon annan sjukdom. Förån den är häfwen, läkes ej ger- na betydande sår eller blesurer.

För små blesurer ån ingen ting bättre, ån at blöta och pålagga Guldslagare-hinnan eller Engelska Plåstret, som åfwen nu fås på våra Apothek.

Wid alla stora Blesurer fordras en ganska strång Regime, och i hopp at förekomma Inflammation är åderlåtning, kylande pulswer, Tilane och Lavemens nödvändige. Man bör och hålla sig mycket stilla, ej smaka Win, kött, fläsk, Bouillon, ägg, kryddad mat, eller något som hettar. Man bör och förebygga all sinnes oro och rörelser. Denne Balsam plågar och stilla upkastning, wid kall och stämmig mage, samt befordra det wanliga hos Fruentimmer, om deraf tages in 30 droppar uti litet sött Win, äggegula eller Sirop. Brukas den i sådan Dosis dageligen några weckor, sedan man sluppit Fråssan med Chinchina, plågar den förekomma recidive.

Når en Häst är sömstungeni hjelpes han straxt, om sömmet uttages, och litet af denne Balsam drypes i hålet.

N:o 13.

Bly=Attika.

Med en Caffé=Ked här af, til en bouteille Källematten och 2 Caffé=Kedar Franskt Brånwin, som flås tilhopa, tilreder man det så kallade Blywatsnet

net eller *Eau vegeto-minerale*, hwilket kan göras starkare eller swagare, alt som man tager til watnet mer eller mindre af Bly-ättikan. Man rättar sig härwid efter sjukdomens natur, och den delens mindre eller större sensibilité, på hwilken det appliceras.

Det brukas med mycken förmon:

a) För röda eller inflammerade ögon. En droppe drypes i sender i ögat, 3 eller 4 gånger om dagen, och en fyrdubbel linne-klut suktas dermed och lägges utanpå. Ögat är sensibelt, derföre bör Blywatnet då wara swagt.

b) För Klåda i öronen, wårk och besarad döfhet. En Theested deraf öses då några gånger om dagen först i det ena örat, och sedan efter 4 eller 5 minuter i det andra.

c) För Contusioner, Hudlöshet och Bränn-sår. Det appliceras då med pålagde linne-klutar.

d) För Sår, i synnerhet Rosaktige, de må wara nya eller gamla.

e) För Fistlar.

f) För Fulslaget i dess början.

g) För led-wridning, när leden först är wäl inråttad.

h) För blinda Gyllenådern.

i) För Bräck, at få det til at gå in igen; åfwen när det är strypt. Det appliceras då kallt.

k) För scrophuleusa Kjörtel-swullnader.

l) För Gangrene.

m) För ondt i Halsen, åfwen med Inflammation, och brukas då som Gurgel-watten.

Herr Goulard, som i synnerhet bragt detta medlet i rop, låter ibland häras med hwetebröd koka en Gröt,

Gröt, hwilken i synnerhet pålögges i de Sjukdomar, som nämnas Lit. f, h, i, k, l.

N:o 14.

Prinsens gula Droppar.

De styrka Nerverne, drifwa wäder och bringa blodets fringslopp i skick igen, när det genom Spalmi eller Convulsioner kommit i oordning. Fördenstull brukas de för Barn til 2, 3 à 6 droppar, när man befarar Hjertsprång, såsom ock när det är öfwerståndit, i hopp at förefomma recidive. För Convulsioner i allmänhet äro de ock goda, dels när de befaras, dels ock efter hwar anstöt af dem.

De äro äfwen goda för Quas och Vapeurer, samt för kall Wäder = Colique. I synnerhet brukas de efter Alterationer och skrämnel, då pulsen är klen, samt ansigtet och läpparne blefna.

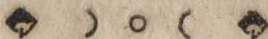
De som hotas med den forte af Slag eller Lamhet, som wi kalle lereuse, hwilken ej kommer af mycken röd blod, utan af wätstor, som efter handen samla sig i hjernan, böra hwar morgon bruka desse droppar, och purgera en gång hwar månad, samt föra strång diet, sossu litet, aldrig strart på maten. De böra ligga högt med hufvudet, hålla fötterne warma, hafwa wida kläder, och hwarken halsduk eller annat hårdt åtknutit.

Denna forte af Slag skiljes lätt från den, som kommer af för mycket blod (Apoplexie Sangvine); emedan i den förra ser ansigtet och läpparne bleka ut, pulsen är låg och klen, samt extremiteterne snarare falla än heta. Uti den senare äro tecknen contraire. I bägge faller man ner, och mister all känsel och rörelse,

relse, blott pulsen går och andedräkten, fast denna nog tvungen. Hos en del kommer då gerna upkastning. En del så snart igen känslan eller rörelsen, men ofta blifwer någon lem lam. Anstötten af Slag kommer wäl hastigt, men man kan merendels se hela året förut, om man hotas dermed, nämligen om man känner at hufvudet blifwer tungt: krafterna utan synbar ordsak minskas: någon wanlig evacuation uphörer: tungan blifwer ej så rörlig som förr: man talar ej redigt: målet ändras: minnet hastigt aftager, Physionomien ändras, och Swindel kommer ofta. Somliga se ock Objecterna dubbla.

Enär någon anstöt kommer af denna sorte Slag, böra

- 1) Halsduk och kläder lossas.
- 2) Litet Guldpulswer läggas under tungan, eller en bit socker, på hwilken man drupit några droppar af Slag-dropparne.
- 3) Et Lavement med mera salt än ordinairt appliceras.
- 4) Et laxative gifwas, som snart werkar, til exempel, en Dosis af laxer-pulswet.
- 5) Et stort Spanst-fluge-plåster sättas på hwardera wadan. Andteligen när anstöten slutas, och kroppen 6) begynner blifwa dåswen, tages en Dosis af dessa droppar. På denna anstötten följer sedan Feber, som antingen kommer wif tid hwarannan dag, eller hwar dag, dock så, at til exempel Måndagsparorysmen swarar i tid och i häftighet mot Onsdags, och Tisdags-parorysmen mot den som kommer om Torsdagen. Man tillser då, at lifwet hålles dageligen öppet, den ema dager med et Lavement, och den andra

andra med något laxative, dock så, at det gjordt siri
 werkan, innan Feber-paroxysmen kommer. Wid slut-
 tet af hwar accés brukas desse droppar. Blifwa Pa-
 roxysmi för hårda, så måste man stilla dem med Chin-
 china. Watnet är under hwar Paroxysme blekt, men
 när den slutas, är det färgadt. Här af ser man, om
 Paroxysmen än påstår eller om den är slutad, hwil-
 ket är nödigt at weta, emedan under den ingen ting
 får brukas.

Följer någon lamhet på Slag, så lägges Spansk
 Fluge-plåster, der Nerverne komma ut ur ryggba-
 stet, som gå til den lemnen; til exempel: Om högra
 foten är lam, så lägges det tätt wid länden eller smal-
 ryggen åt högra sidan. Jämför Artif. om Cremor
 Tartari.

Efter Swimmingar böra de tagas in, hålft om
 pulsen derwid warit eller är klen. Man förefommer
 dermed, at Secretionerne ej afstanna, och at blodet
 ingenstädes får stocka sig. Desse droppar kunna oc
 med nytta brukas wid upstigen Podager.

Dosis är 30 à 40 droppar i Thee.

N:o 15.

Hoffmans hwita Droppar.

Hetta ej såsom Palsy-drops, men äro in-
 galunda fylande. De brukas af dem, som ej tåla
 den förras starka luft. Dosis är 10 droppar på en
 bit socker, eller som är bättre, 30 droppar eller 40 uti
 litet watten, och äro då goda mot plåga af wäder,
 kwas och Colique. De som hafwa Podager, säga sig
 känna någon lindring, när de under påstående wärk
 bruka dem.

3 öf.

I öfrigt hafwa de samma werkan, som Palsy-drops. De brukas ock utwärtas at gnida hufvudet med, när det värker. De berömmas ock för Rheumatisme och för Gickt. Men som de drifwa blott materien från et ställe til et annat, hwilket senare kan wara farligare, bör jag derföre warna. Så länge Podagern sitter i fötterne eller Rheumatismen i armen eller axelen, gör det ofta wärk, men dödar ej. Drifwes den til hjernan, lungorne, hjertat, mage eller tarmar, så kan den snart döda.

När desse droppar blifwa gamle eller Glasen ofta öppnas, förtåres och förflyger det spiritueuse och desß fina Olja, samt lemnar en syrlig, Skarp liqueur qwar, som icke mer kan kallas Hoffmans droppar. Derföre har man dessa droppar i flera små Glasor, och brukas den ena efter den andra.

N:o 16.

Slag-droppar,
eller
Palsy-drops.

Är et upmuntrande och styrkande medel, som man brukar wid hastigt påkommande mattigheter, dåningar, swindel, upkastning, kall swett och Apoplexie cereuse. Man tar deraf 8 à 10 droppar på en bit socker, eler i litet Win, eller i Canel-wattett.

Men komma desse plågor med Blodstörtning, så brukas de endast utwärtas at sukta på. Man frotterar tillka den sjuka lindrigt, så at circulation ej må afstanta, samt gifwer trågit Stedbladtals Bouillon, Gelée eller ljum mjölk med socker, och bjuder emed-

lertid til at stamma blodstörtningen med de medel, som redan äro nämnde. Se Ball. adstringens.

Swimmingar hos dem som hafwa Vapeurer, vilja intet säga stort; men hos gammalt folk betyda de ondt. I begynnelsen af hetsiga sjukdomar betyda de Malignité: efter starka evacuationer, försvundne krafter, som böra återställas med de medel, hwilka stilla evacuation, samt med mat, som föder och styrker, til exempel Bouillon, Panade med Bouillon, Gélée, Winbröd, Chocolate, Biscuit &c.

Den som får ondt strart på maten och wil dåna, har antingen åtit för mycket, eller något otjenligt, eller har han för sensible mage. I de 2:ne förra fallen hjälpes han med upkastning. Se Kråf-pulvret. I det sista med Elixir vitrioli acidul. och litet mat. Kommer swimming af för hårdt snörllif, så lossas det: af för stark värme i rummet, så öppnas fenster eller dörrar. Kommer den deraf, at man för länge är fastande, eller af mastar, så åter man.

Swimming wid åderlåtning förekommes, om man då ligger, samt håller kallt watten i munnen.

N:o 17.

Moder-droppar.

Desse lukta illa. Böra derföre förwaras i en sär-skild ask. Dosis är 30 à 36 droppar i litet Canel-watten, och brukas med stor nytta wid nerveusa anstötter, och at stilla en accès af dem.

Det gifwas människor, som hafwa så sensibla Nerver, at de af en ringa, ofta omärkelig ordsak aggas, och upwäcka då sammansnörpning i de delar, til hwilka de gå, samt förordsaka der det wi kalle

Spaf-

Spasmi. Sker det i de Nerver, som gå til swalget, så kan man ej swälja: i de som gå til luftröret eller bröstet, så wil man qwäfjas: i de som gå til mage- mun och magen, så får man qwaf, wämjelse eller up- fastning: i de som gå til tarmarna, så får man Co- liquæ: i de som gå til njurarna, så får man blekt wat- ten, och måste ganska trågit fasta det: i de som gå til blåsan, så får man antingen Stranguria eller re- tention d'urine: i de som gå til extremiteterne, så får man Convulsioner, och så widare.

Wåre Nerver blifwa så sensible antingen genom arf, när wi födas af klena föräldrar, eller genom alt det som förswagar ens constitution, såsom mycket huf- wudbråf, för tråгна eller för starka Evacuationer, Blodstörtningar, långsamma Diarrheer, utmårglan- de sjukdomar, mycket stilla-sittjande; i synnerhet i rätt warma rum, genom en klemig upfostran, genom alt för beqwämlig lesnad, om man haft mycken sorg, i synnerhet den man måst dölja, om man länge gjort debaucher, lika hwaruti, och om man fixerat all sin attention på et enda ting någon lång tid.

När en af sådan constitution får någon alteration, det må wara skräm- sel, sorg, hastig glädje eller förar- gelse, eller förloradt hopp, eller han hörer någon be- dröfwelig berättelse, eller offensantejtal, eller känner någon luft, eller får se något som han ej tål, så får han straxt någon af nyfnämde spasmodiske krämpor. Det är mot eller under en sådan accés, som dessa droppar äro goda. Om sådant händer et Fruentim- mer då hon är reglerad, bör hon straxt taga desse droppar, och derofwanpå dricka Thee med Saffran uti, samt nyttja Clystirer.

Denna sensibiliteten kan ej håfwas så länge man brukar trågna purgeringar, trågna åderlåtningar, swett-drifwande medel, om man fruktar för luften, sitter mycket stilla, sofwer mycket, dricker mycket Thee eller Caffee, har mycken värma i rummen, mycket klåder på sig, warm fång och fångkammare, åter hålft warm mat, och flemar med sig i all ting. Man öfwerwinner den med contraire lefnad, mycken rörelse, dissipationer, med våra jernhaltiga Mineral-watten, falla bad, långsamt bruk af Chinchina, stål-kula, stål-win, och måttelighet i mat och dryck. En sådan sjukdom samlas i flera år, derföre wil det tid til at bota den. Hela Constitution bör ändras. En sådan sensibilité är ingen maladie imaginaire, utan en réelle sjukdom. Den bleswe snarare öfwerwunnen, om Medici kunde öfwertala de sjuke, at lemna deras trågna medicinerande. Sjukdomen har det med sig, at man wid minsta anstöt menar, at man skal dö. Den har ock det med sig, at man ständigt wil ha ändring i Medicamenter, och begår derföre råd af den ena efter den andra. Man wil endast hafwa hjelp från Apotheket, då ändringen i lefnadsfättet likwist bör göra det måsta.

N:o 18.

Droppar emot Syra.

Man dryper här af i et glas watten 12, 15 à 20 droppar, alt som det är stort til, och dricker ut et sådant glas 2, 3 à 4 gånger om dagen, enår man af syrliga upstigningar märker, at man har syra i magen. Hwar gång drickes derofwanpå et glas friskt watten. Detta dämpar syran säkert, och de plågor, hwil

hvilka deraf plåga komma, som Halsbrånad, Upkastning, Colique, Diarrhee och Migraine. Som magen tillika är flen, bör man 14 dagar i rad bruka Mag-Eliriret, och då lemna mjölk, syrlig frukt samt all mat och drick, som lätt kan surna, och under den tiden måst lefwa wd kött-rätter. Ut annars måst äta kött, disponerar kroppen til röta, hålft om Sommarren, och sätter en i stor fara, om man faller i någon hetfig sjukdom. Bäst är i allmänhet, at en grön, syrlig rätt svarar emot en kött-rätt. Om Sommarren bör man äta ner grönt, än om Wintren. Mogen frukt skadar ej, allenast man wånjer sig småningom derwid, och ej låter nyheten förföra sig, at straxt äta för mycket. Omgen frukt gör förstoppelse och hårdheter inuti lifwet, hvilka lägga grunden ofta til obotliga sjukdomar.

De som bruke Mjölks- eller Kärnmjölks-Cur, och märka tecken til hra, böra i första glaset de dricka om mornarne, dwpa litet af desse droppar, eller taga dem om esterniddagarne i watten, til des syran är dämpad. Mjölken ystar sig annars hårdt i magen, och det ostaktiga kan igenstoppa tarmarna på något ställe, samt förorsaka den faseliga sjukdomen miserere *).

Sura winer och surt dricka rättas och blifwa sun-
da igen, om man deruti dryper af dessa droppar, til
des ingen fränsning mer märkes.

*) Tecken til Miserere är förstoppelse, upkastning och
sår wärk i armarna på något wisse ställe. Huru
det åtskiljes från Sten-Colique kan ses i Artik. Mal-
örts-Salt.

N:o 19.

Ögon-watten.

Är et godt ögnewatten, och brukas för swag syn, för wärk i ögonen, för röda ögon och kliande ögneläck. En droppa drypes i ögat wid yttre hörnet 3 à 4 gånger om dagen. Man håller den i ögat, antingen med en Theesked, eller doppar man uti watnet spitsen af en swamp, och klämmer ut en droppe. Man fuktar äfwen en fyrdubbel nått linne-flut med detta watnet, och lägger utanpå ögat.

Är ögat starkt inflammeradt, så nödgas man gripa til alt det som brukas mot andra inflammationer: nämligen åderlåtning, kylande pulswer och Tisane, Lavements, kylande Lärer-medel, samt sedan Spanst Fluga i nacken eller under örat, hwilken conserveras öpen i flere dygn. Rummet bör ock wara mörkt, och ingen ting njutas som hettar. Jag wet af erfarenhet, at ingen ting hjälper så wisse och så snart, som Blod-iglar 6 à 7 stycken, applicerade rundt omkring ögat och wid tinningen, allenast de suga ut 6 à 8 uns blod. Detta hjälper ock, om man blifwit stött på ögat, så at blod blifwit utådrad emellan ögats hinnor. När Iglarna dragit, tager man til exempel, 3 nympar af Isop, som sys in i linne och kokas litet uti et halft qwarter Pontack. Man baddar ögat med winet, som då bör wara ljumt, och lägger sedan posen lös utanpå ögat. Detta repeteras 4 gånger om dygnet.

Den, som af mycket läsande fådt swag syn, hjälpes, om han låter en, som har frisk mun och ren anda, tugga på färst Winruta, och ofta andas på ögonen, hwilka då hållas öppna. Den namnkunnige Taylors

lors Ögon=watten, hwaraf han dröp en droppa i sender i röda ögon, 4 gånger om dagen, och hwarmed compresser suktades och lades utanpå, gjordes af 8 uns Rosenwatten, 4 gran Saccharum Saturni, och äfwen så mycket rent Sal Ammoniacum. Et än simplare kan göras af 5 gran Bly=socker, som smältes i 2 lod Rosenwatten, och brukas på samma sätt för röda, rinnande och wårkande ögon.

N:o 20.

Eau de Luce.

Är et hetsigt Medicament och ganska penetrant, må derföre ej gerna brukas inwärt, men wäl utwärt, at lukta på i Catarrhe, som ej wil flyta, i hufwudwårk, som deraf kommer, då tillika några droppar deraf drypas och gnidas in öfwer hjessan. Det är äfwen godt, at lukta på i hastig matthet och swimningar. Likaledes när man får något styng. Man gnider då den fläcken dermed. Det brukas ock på samma sätt för en lam lem, til ex. om öfra ögnelåcket ej kan lyftas up. I l'Apoplexie sereuse nyttjas det äfwen at lukta på, samt uti sömn=ssjukdomar (affections Soporeules); derföre tjenar det ock för dem, som redan äro på wägen at dö af os. När sådane allenast fått hufwudwårk, hjelpas de lätt, om de lukta på åttika, och en färst jordtorfwa lägges på pannan. Men se de redan ut, som de der fått Slag, så öppnas ådren straxt, en nåsduk lägges under hakan, som är doppad i åttika, Eau de Luce hålles kostals under näsan, et lavement med mycket Salt appliceras, och om de kunna swälja, håller man i dem Limonade, gjord med Winåttika i stället för Citron=saft.

Man bör ej förlora alt hopp, om sådane ej strart qwickna wid, utan hålla uti flera timar. Den som sjuknar af ljus-os, hjelpes på samma sätt. Rakel-ugnar osa altid när de eldas och stådt någon tid oelbade. Sådant os förgår snart, om åttika stänkes på hett jern, til des lusten i rummet luktar deraf.

Eau de Luce kan ock brukas för en som drunknat. Det hålles då under näsan. Någre droppar drypas ock på en bit socker, som lägges under tungan. En sådan bör utom des föras i et varmt rum, så varmt linne och lakas om sig, ådren öppnas på halsen, et Lavement appliceras af tobaks-rök, swampar eller dukar doppas i varmt Win, och läggas under armhål- len, öfwer ljumfårne och under knävecken. Man gnider med handen underlifwit upåt. Med en i olja doppad sjäder, som föres i halsen, bjuder man til at upväcka upkastning, och emedlertid wärmer man obrukad aska, sand eller stött salt, som lägges om- fring kroppen til 4 tums tjocklek, samt lägger deröf- wer warma täcken. Detsamma lägges ock omkring hufvudet.

Den berömmes ock emot Ormbett *), men båt- tre gagn lärer man hafwa af Ormsten, hwilken til- redes, då man säger ut et stycke af kronan på et Hjort- horn, stort som en Slant, steker det på glöb, dock ej så mycket, at det faller sönder, och lägger det strart på Ormbettet †). At låta en som har frist mun su-
ga

*) Se om Ormbett Kongl. Sw. Wetensk. Acad. Handl: för 1748. p. 231.

*) En Medicus i Wien har nyligen upgifwit et medel emot Ormbett, hwarmed han gjort flere prof på åt- stillige djur och foglar, hwilka han låtit Biper-Or- mar hugga. Det består af et halst qwint. rent Qwick-

ga ut gifitet, och sedan badda stynget med warm Bom-
olja, är den wiffaste Curen.

N:o 21.

Spiritus Athereus.

Bör warsamt handteras, emedan den lätt tager
eld, och kan åfwen brinna på watten.

På tungan kännes den kall.

Hafwer samma nytta, som Hoffmans hwita drop-
par. Men recommenderas i synnerhet mot swindel,
huswudwårk och Migraine, samt mot Wåder-coliqve,
anstöt af Moder-passion, enwis Hicka, Tandwårk och
Gron-wårk. Man tager deraf 8 à 12 droppar i en
Teesked med stött socker, gnider dermed hjessan, tin-
ningarne eller det stället som lider, och dryper deraf
något på Bomull, som lägges öfwer hjessan och på
tinningarna. Är den, som ofta känner swindel, blod-
rif, så bör ådren öppnas, och Cremor Tartari dageli-
gen brukas, samt maten minsas. Är swindel, som
merendels händer, en följd af stånd mage och slät
digestion, så bör magen hjelpas. Se Elixir Sto-
machale. En souveraine Cur är, at swälja några
mornar i rad 4 eller 5 forn hwit Peppar. Huswud-
wårken kännes wäl i huswudet, men ordsaken är ofta
på et helt annat ställe. Kommer den af blodrifhet,
så öppnas ådren. Är den af obstruction, så manas
natu-

silfwer och 2 qwintin Gummi Arabicum, som ristwes
wäl i en Stenmortel, under det snåningom dertil
öses 6 lod watten. Deruti blandas sedan 2 scruplar
Extractum Gentianæ och 2:ne qwintin socker. Man
gifwer här af några matskedar i sänder.

Se Josephi Nicolai Laurentii Synopsis Reptilium.

naturen hwar morgon på en wiß stund, och man tar bageligen in et stöckblad Cremor Tartari. Kommer den af Rheumatisk materia, som flyttat sig til hufwudet från något annat ställe, til exempel från höft, rygg, sida eller arm, som då blifwit fritt, och förorsakar wärk i hufwudet, med eller utan ryckningar; så bör en Sinapisme, eller håldre en Spansk Fluga sättas på det stället, der wärken sidst war. Den försvinner då ur hufwudet, och kommer på sit förra ställe igen, men lindras äfwen der, om man lagar, at Spanska Flugan länge flyter. Hufwudwärf under Groß-paroxysmer lindras snart, om man öfwer hela ansigtet lägger en tunn nåsduk. Ansigtet kommer då straxt i swett, och då stannar wärken. I het-siga Febrar gifwer den sig, om små Spanska Flugor läggas på hwar tinning. Är den så stark, at den sjuke hotas med yrsel, så böra Blodiglar sättas på tinningarne och hjessan. Occuperar den en rund fläck på hjessan, hwilken den sjuke tycker wara kall, så hjelpa äfwen Blodiglar, om de på den fläcken appliceras. Spiritus Æthereus wäl ingniden, plågar ock hjelpa. Hufwudwärf i Catarrhale-hosta förgår med hostan; se Bröst-Elirir. Men lindras, om immen af warmt watten dirigeras åt ansigtet. Se kylande Pulsiver.

N:o 22.

Mixtura Simplex.

Desß egenteliga werkan är at drifwa swett, i så måtto kyla, och at stå emot röta. Dersöre brukas den i het-siga och Utslags-Febrar, samt enär uti dessa fläckarne slagit in. Som man har lindring, så snart man under paroxysmen i Frässan kommer uti swett, så

så brukas den äfwen där under hettan. När man varit ute i blåst eller i afstom-föld om Våren eller Som-
maren, och känner sig derpå kulen och illa mående,
som visar at transpiration blifwit hämmad, bör man
strart låta värma sängen och röka den med Socker,
lägg sig och taga in Mixtura Simplex, samt dricka
Thee eller varm Glost-wasla derofwanpå. Dosis är
60, 80 à 120 droppar. I sjukdomar med hosta och
för dem, som hafwa swagt bröst, passar den ej.

N:o 23.

Deutens Salswa.

Thuru composition än ej är wäl bekant, bör jag
dock nämna henne, emedan erfarenheten wisat, at
den hafwer många dygder. Den brukas med förmön
både emot swullnader och öppna sår. När man wil
at den skal fördela, beströs utbredda salswan med li-
tet stött Campher. Rheumatisk wårk lindrar den,
och menas fördela genom utdunstnings befordrande.
I detta fallet strykes något tjockt af salswan på et
tunt stinn, hwilket bör ligga qwar 2 fulla dygn, för-
än det ömsas. Som den ej fäster sig wid huden, så
gör den ock stor nytta i ömtåliga Spikbölder, Finger-
och Nagel-bölder, då des mögnande werkan hjälpes
under med gröten af Hwete-semle och Saffran eller
af Hafregryn och Saffran, som lagom warm påläg-
ges och ömsas. Mindre och grunda köttfår läker den
lätt, äfwen brånfår, men i rötfår och i de som kom-
ma af någon slags sårpa i blodet, bör den ej brukas.
Skårpans art bir då igenletas, och rättas med in-
wärtas medel.

N:o

N:o 24.

Digestiv - Salswa.

Är vår bästa Digestiv - Salswa, den wi bruke til at rena sår med.

N:o 25.

Ungventum Saturninum.

Brufas til at dermed torcka och hela hwarjehanda sårnader i huden.

N:o 26.

Campher.

Wil man göra Campher - pulswer, så blandas 3 Theeskedar af det kylande pulfret med 2 gran Campher. Campher - pulswer brukas, när man förkylt sig, eller blifwit wåt och kulen. Man låter då wärma sängen, och lägger förut socker i säng-wärmaren. Man lägger sig derpå strart, och tar in ét sådant pulswer, samt dricker derpå warmt Thee eller Slostwasla. Lika så bör man göra, när man ej kan somna om natten, utan ligger och fastar sig. Det betyder at man på något sätt drifwit in i kroppen det som bordt dunsta ut, så framt man ej ätit eller druckit för mycket om qwällen, i hwilken händelse Crem. Tartari bör hjälpa. Detsamma kan ock hånda, när man öppnar posten om qwällen. Den må medföra onda eller goda tidningar, så blifwer dock sömnen borta.

Man brukar det i alla hetsiga och Inflammations - Febrar, sedan åderlåtning med det mera gått förut, dock endast wid slutet af hwar redoublement.

2) Man

2) Man kan här af strart göra Campher-Spiritus. Om et lod Campher smältes uti et halst qwart. Brännwin eller Ungerst watten, eller uti l'Eau vulneraire. Den brukas utwärtas för styng af Bi, blånader och swullnader af stötat eller fell. Den är ock god at lukta på wid swimningar, och när smittosamma sjukdomar gå. Bond-hustrur taga deraf in et godt Fedblad mot hastig anstöt af Moder-passion. Mot Podager och Rheumatisk wärk samt Rosen bör den ej brukas, emedan den i anseende til Brännwinet repellerar, icke eller för förkylde lemmar eller kylde fläckar i ansigtet, som då blifwa hwita och utan känsel. Man bör strart gnida dem med snö, til dess de igen blifwa röda och få känsel. Sedan smörjes derpå Olja, som flyter utur Osten af Kexar, när den hålles för elden. Swingalla, som smältes i Brännwin, är ock god. För kyl-sår, kyl-swullnader, ömkylte tår och fingrar, brukas Dippels Sapo Chymicus, hwarmed klutar suktas och appliceras.

3) När man för Rosen eller swullna kindben behöfwer Fluss-påsar, som tilredas af Fläder och Chamomill-blommor hwardera en nåfwa, så kan man dertil lägga et halst qwintin Campher. Men som den förflyger, när påsarne wärmas på säng-wärmaren, är det bättre, at, hwar gång de skola påläggas, gnida den sidan som kommer åt swullnaden med et stycke Campher.

De som mot ändringar i wäderlek hafwa plåga af gammalt brott eller blesfurer, plåga badda sig med Campher Spiritus på sådane ställen. Men jag wet, at de hafwa mer nytta och lindring deraf, at de badda sådane fläckar, med warm Bomolja.

Tand-

Tandvärk lindras ock, om man stöter litet Pepar och Campher, syr det in i linne, som sedan blöttes i Campher Spiritus, och hålles på tanden, eller lägges i örat på den sidan der värken är. Se Artif. Spansk-Fluge-plåster.

4) Att förekomma Koppor på ögonen. Man fåster linne-lapper wid nattmössan, så at en hänger framför hvardera ögat. Desse gnidas ofta med Campher.

5) 3 Manie. Man gifwer då Campher allenast en gång om dygnet, men från 4 til 60 gran, blandadt med litet Saltbitter. Faller den sjuke då i sömn, så är det godt tecken. Han bör ej wäckas, fastän han skulle sofwa hela dygnet. Biffare hjelp kan man dock wänta för sådane, om ädren först öppnas, och de sedan hwar estermiddag taga in en matsked destillerad Winättika 3:ne gånger. Den drifwer dem i swett. Ju mer de då swettas, desz snarare komma de til sina sinnen. Spanska Flugor appliceras på dem ofta under denne Curen, hwilken drager ut 2 å 3 månader. Har Manien warat öfwer et år, så står den sällan at hjelpa. Moschus gifwit til 15 å 20 gran pro dosi hafwer ock hulpt många. När sådane, som en gång blifwit hulpte, begynna se mycket trumpne ut, eller extra-ordinairt glade, eller blifwa högmödige, så befaras recidive, om ädren ej straxt och hymnigt öppnas, samt Spanska Flugor sättas på waderna.

De som efter öfwerståndna utmärglande sjukdomar blifwa swagsinte, behöfwa ingen annan Medicine, än god mat och drick. När krafterna återkomma, så de förmåga at tänka rätt igen.

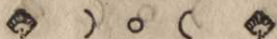

N:o 27.

Balsam emot Blodstörtning.

Brukas allenast i högsta nödfall mot Blodstörtningar, de må hafwa hwad namn de wilja. Dosis deraf är 30 droppar uti et godt glas Hafresoppa, som wäl blandas tillsammans. Man bör akta sig för, at för hastigt stämma någon blodgång. Den är i Febrar ofta critisk, och häfwer sjukdomen på en gång. I Slag, Koppor och i Näsling är näseblod nyttig. Hos ungt folk förefommes ofta hufswudwårk och hjälpes med näseblod. Lika så yrsel. Blöder man i en nåsduk, så ser litet, mycket ut. Blöder man i en Theekopp, så ser man om det är litet eller mycket. Man behöfwer aldrig wara rädd för nåsblod, så länge 1) pulsen är god. 2) Kroppen har öfweralt naturlig wårme, och 3) läppar och ansigte hafwa sin wanliga färg. Man har exempel på dem som fått Slag, när man i förtid stämt nåsblod. Ofta stannar den så wäl som annan blodgång, när et lindrigt Lavement appliceras. Circulation blifwer då mindre generad eller friare i underlifwet. Ofta stannar den, om man låter koppa sig i nacken. Hos blodrika stämnes den med åderlätning. Är bloden i för stark rörelse, så stannar den med kylande pulswer. Den stannar, om man luktar på åttika, eller fuktar dermed linne, och slår det om pannan och tinningarna. Annars riswer man en åggehwhita med et stycke Alun, til des den tjocknar, stryker den på en wehl, som stoppas i nåsan, och bör få sitta qwar, til des den faller ut af sig sjelf.

Wåre Bønder skåra l'agaric de chene (Fnöske) i form af en fågla, och stoppa den i nåsan med god werkan.

Om någon får nåsblod, som har en maligne Feber, Quartan, eller länge haft Gulsot, har Wattusot eller stark Skörbjugg, så är han i mycken fara. En sådan gifwer man af denna Balsam 30 droppar i sänder, uti mycken Hafresoppa, 3 à 4 gånger om dagen, til dess nåsbloden stannat.

Wid någon utwärtens blesure stämmes blodet, om charpie suktas med denne Balsam och lägges utanpå. Deröfwer lägges en compresse, och alt fästes med et band. Har man l'agaric de chene, så är den äfwen så god, om den pålægges, och fästes på samma sätt. Dess mjukhet och spänstighet gör, at den formerar lika som små korkar för hwart och et affkurit blod-rör. Blesuren bör warsamt torkas, när den pålægges.

Wid all Blodstörtning bör man hålla sig stilla, föra kylande Regime, och ej smaka Win, Brånwin, Caffe, ej eller mycket södande mat. Halsduk, snörlif, och fjortel-sinningar lossas. Med samma Regime förekommes ock Störtningar, som wiß tid plåga komma igen, allenast ådren äfwen öppnas något före den tiden; man aktar sig för förargelse, för stark rörelse och för at lyfta något tungt. I all Störtning är fara om lifwet, i fall dertil komma Dånningar och Convulsioner.

N:o 28.

Opiat för Tandköttet.

Är makalöst at conservera Tandköttet med. Man stryker deraf litet i sänder om mornarna på Tandköttet, och följer ej bort det förän efter 3 à 4 minuter. Eller blöter man en sin swamp i watten. Dryper sedan

dan på swampen litet af Tand-Opiatet, och får sakta öfwer Tandköttet dermed. På Tanderna får man gnida hårdare. Til Följe-watten efteråt, och hwarmed man kan gurgla sig hwar morgon, samt hwar gång man åtit, är följande ganska tjenligt: det tilredes af et qwarter watten, et fjedblad Franskt Brånwin och et halft qvintin ren Salmiac, som sqwalpas, til des saltet är smält. Detta lindrat ock dem något, som hafwa elak anda, men som ordsaken dertil är ej allenast stånda Tänder, utan äfwen Cruditeter i magen, Mastar, Venerisk sjukta, sår i Lungan eller Näsan, eller ock Skörbjugg; så följer, at denna olägenheten ej kan fulleligen botas, förån ordsaken blifwer utrönt och häfwen. Til exempel: om den kommer af Skörbjugg, bör man bruka Kärnmjölk, Hjortron, safter af Skörbjuggs-örter, eller som än är bättre, karswa sönder Löffelkrut och Wår=krassa, strö litet Socker deruppå, och äta deraf en tallrick om dagen, eller Sallaten som är nämnd i Artif. om öppnande Elixir: öka dageligen sin rörelse: äta först mat, men i synnerhet den, som tilredes af grönt. I Sält förekommes den om

- 1) Läger slås på så torra ställen som möjligt är.
- 2) Om Manskapet ej får ligga i våta kläder.
- 3) Det kan ofta ömsa rent.
- 4) Ur wäl klädt, så at det ej fryser.
- 5) Får godt dricka eller rent watten.
- 6) Ej kan misbruka Brånwin.
- 7) Om förråd Passas af först kött, mogen frukt, först grönt, eller inlagt grönt om Wintern.
- 8) Hålles dageligen i någon rörelse.

Skörbjugg röjer sig dermed, at man får leda til arbete och rörelse, derpå följer matthet och tyngd i lederne; minsta rörelse mattar och gör en andsfädd. Man blifwer rådd af sig, sinnet nedslagit, och ansigtet blifwer pussigt och gulbleft. Hwit-ögat får samma färg. Man har wårk, som i förstone är Vague, men ändteligen fixerar sig i lederna, måst i knäen. Där, och på inra sidan af benen får man fläckar. Tandköttet blöder af minsta tryckning derpå. Det begynner flia, swäller sedan, och blir mörkrödt. Någon tid derefter blifwer på det små sår. Det skiljer sig från Tanderna, dertfore losna de. Tandköttet gifwer elak luft från sig, och man får elak anda.

N:o 29.

Rhabarber-Pulfwer.

Dosis är 20 à 30 gran. Den drifwer något på watnet; gör det ljusrödt. Den öppnar och lifwet; men stoppar efteråt. Ordinair Rhabarber är tung, marmorerad inuti, och bör ej wara maskstungen. Den brukas

1) Enär man känner ref och buller inuti lifwet, hwilket betyder, at något är i tarmarne, som med sit aggande kan förordsaka Diarrhee eller Colique, eller, om det får tid at draga sig in i blodet, göra Feber. Läger man strart en dosis deraf, så förekommes sådant. Blott härmed förefoms i ganska många år sjukdommar hos Högstsalig Hennes Maj:ts Drottning
ULRICA ELEONORA.

2) I begynnelsen af Diarrheer. De stillas gemenligen, med et eller annat pulfwer *). Men Röd-
fot

*) I habituele Diarrhee är Kalkwatten et säkert och tillförläteligt medel. Et halstopp drickes om dagen.

fort fordrar kraftigare medel. Det måst gångbara slaget kommer af skåmb galle, och samling af starpa wåtskor i mage och tarmar, hwilka strart böra med tjenlige medel utdrifwas. Innan det skedt, är ingen lindring eller beständig hjelp at wänta. Derföre bör den sjuka:

a) Strart taga in et Kråkpulfwer af Ipecacuanha (Se Artif. Ipecacuanha) några mornar i rad, wål wetandes, i fall wämjelse, betst smak, och qual än beswåra, och ingen ting förbjuder Kråkmedel. Man dricker där ofwanpå Thee af Sötblomster, eller ljumt watten med Honung uti. När detta gjordt sin werkan, tager man samma dag

b) 3 eller 4 matskedar af Rhabarber-Thee, hwilket tilredes af 2 lod stött Rhabarber, hwarpå öses et qwarter sjudhett watten, som, när det städt öfwer litet glöd, silas och förwaras. Rhabarber i pulfwer öker reswen, men Theet ej, utan snarare lindrar dem, när starka stolgångar följa derpå. Biffare är dock en drick af Tamarinder, hwaraf 6 lod upsjuda med et qwarter watten, som silas och utdrickes *).

c) Dessemellan tager man i synnerhet mot nåtterna et lod Cremor Tartari, blandat med åswen så mycket Socker. Det strider mot röta, hjälper til at stolgången blifwer ymnig, och det onda går förr öfwer.

d) Man dricker tillika ymnigt ljumt watten, Risgryns=watten, Kornwatten eller Hafre=soppa, soppa af roten Salep, Brödwatten, Limonade eller klar hwaßla, uti watten smält Gummi Arabicum, och om nåtterna Mandelmjolk. Allt det som drickes bör wara

D 3

något

*) Se wid slutet beskrifning på en smakelig, kylande Laxer-drick.

något varmt; man nyttjar under täcket Bäckehet, så at utdunstning ej må hindras, och mattheten medelst ständigt upstigande för snart tiltaga.

e) Man lindrar resven med tre eller fyradubbel Flanell, doppad i hett watten, utwriden och pålagd. Eller med gröten, som nämnes under Artik. Theriak. Eller med Spansf-fluge-plåster. Se Artik. N:o 12. Uro resven för svåra, så nödgas man, när ymnig afförning sedt förut, gifwa litet Theriak om qvällarne. Eller 3 Piller, som tilredas af et gran Extractum Thebaicum och 2 gran af Skalet omkring roten på Ipecacuanha, med något af en Syrap. Man får då lindring, utan at afförningen stämmes.

Vitrum ceratum antimonii är i denna sjukdomen et sto. Medicament, men må ej brukas, deräst en Läkare ej är i samråd.

Rummet, uti hwilket den sjuke är, bör hållas snyggt, och frias från elak luft, så mycket möjligt är. Den sjuke bör ej äta kött, ägg, fett, smör, olja, grädda, eller mjölk. Han bör akta sig för at blifwa kall om magen och fötterna. Han får ej dricka Win, men bör både under och efter sjukdomen akta sig för förargelse och otålighet. Om han ej får god sömn, när sjukdomen synes hafwa lagt sig, så är det tecken til, at någon Skärpa än är qwar. Likaledes om han har säfånga och pinsamma trångningar. De gå ej öfwer med annat än afförningar, helst med Rhabarber-Theet, nu wid sjukdomens slut.

3) I Gulsot, se underrättelsen om Barns sjukdomar pag. 284.

4) I Febrar med Torst, när denna warat några dygn, på det Torst-rusworne må afföras. Munnen
stöl-

Följes tillika och sprutas med Gurgelwatten af Roswe-saft eller Morot-spa, med litet Rosen-honung eller Mulbårs-Sirap uti.

5) De som ofta äro plågade af syra, äckel, wäder, slem, äro benägne til lös stolgång, finna sig wäl, om de någon tid tugga och nedswälja en bit Rhabarber, stor som et Tolfstyfvers-stycke.

6) När man förifrat sig, och tagit några Dosis af det kyslände pulfret, gör man wäl, om man tager en dosis Rhabarber.

N:o 30.

Laxer- och Fråß-Pulfwer.

Dosis deraf för en fullwärt år et halst qwintin.
Det brukas

1) Som et godt Laxer-medel, och gör snart sin werkan. Det intages i watten. Emellan hwar öppning, bör man dricka swag Bouillon, så gör det ej ref. Det kan altså nyttjas, enär något laxative behöfwes. Se öppnande Elixir.

2) Emot Fråßor eller Intermittente Febrar. De som komma om Hösten äro enwisare, än Wår-Fråßor. Den första man får, är swårast. När Norrlänningar så Fråßan hos oss, är den altid ganska enwis. Lika så är den för Utlänningar, som flytta hit.

När man får Fråßan, bör man lägga sig i en wärmd säng, och, om möjeligit är, uti et stort och drag-fritt rum; ty der någon ligger i Fråßan, märker man altid sur luft, som witnar om den utdunstning, hwilken den sjuke uti et litet rum lätt drager åt sig, och gör dymedelst Febern långwarigare. Förden-skull bör ock rummet hållas snyggt, golfwet beströs

med sårstt granris, och när årstiden, wäderleken och omständigheterna så tillåta, dörren eller något fenster, ibland på de Feber-fria stunderne öppnas.

Under kölden må den sjuke ej dricka. Swad han då njuter, det qwäljer honom efteråt, och öfar oroen. Men märker man, at den sjuke wil kråkas, så hjälper man under med ljumt watten, hwilket fördensfull bör wara til hands.

Under hettan dricker man Thee eller Slost-wasfla, utspädd med watten, eller brödwatten, som göres smakeligit med litet Citron-saft, Socker och litet Rensst Win. Se flere förslager på läskande drycker under **Kylande pulfret**: Häruti kan man taga in Mixtura Simplex, på det man snart må komma i swett.

Huswudwårken går lätt öfwer, om den sjuke tål et tunt flåde öfwer ansigtet. Kalla omslag äro farliga. Swetten afwaktas med tålmod. Man må dricka så ofta man wil, men litet i sender och ej kallt. Händerna behöfwer man ej hålla under täcket: nog är, om de så betäckas med en nåsduk. När swetten uphörer af sig sjelf, intet pulserande kännes i kroppen, huswud eller tinningar, ömsas rent linne, som bör wara tort och rökt med Mastix. När Paroxysmen är förbi, kan man stiga up. Emedlertid bäddas sängen och lakan ömsas.

Mat-ordningen inrättas så, at den sjuke åter ingen ting under Paroxysmen, ej eller nära inpå den samma. I Fråssor förbjudes mjölk, grädda, kokad fisk, salt och rökt kött, okokadt grönt, hårdkokta ägg, smör, och alt det som är fett och indigest. Man får nöja sig med kött och grynsoppor, stek, stekt fisk, äggöl, öl och bröd, och dyligt.

Så snart första Paroxysmen är förbi, måste man antingen taga in et Kråfemedel, eller et af desse Fråß-pulswer. Kråf-pulsfret är nödigt, om den sjuke haft god matlust, åtit starft, i synnerhet grof, hård mat, om desß tunga och mun äro orena, om han har elak smak, om han under Paroxysmen kändt til swindel, em underläppen darrat, om han haft wåmjelse eller fastat up. Man gifwer då Ipecacuanha. Se Kråf-pulswer. Bäst är at taga den et par timmar efter Paroxysmen. När kråfningen är förbi, och den sjuke åtit något eller druckit Bouillon, låter man honom efter handen dricka ut en flaska af Julepen med Malört-salt. Finner man af nyhånnde tecken, at ån et Kråfemedel är nödigt, så gifwes det på samma sätt efter nästa accés.

Men känner man, at magen är stinn eller hård, den sjuke berättar, at wådren bullra, och at ryggwårken är swår, då är nödigt, at den sjuke tager Fråß-pulsfret, men så tidigt, at det gjordt sin werkan några timmar innan nästa accés wåntas. Man ser til, at det ej tages förån Paroxysmen är wål öfwer; emedan det annars kan larera för starft. Detta repeteras 3 eller 4 gånger på samma sätt, och hwar gång det gjordt sin werkan, tages en flaska af den salta Julepen. Se Malört-salt.

Man har ordsak at hoppas kunna blifwa Fråßan qmitt på detta sättet: 1) Om den Paroxysmen, som faller in på femte dngnet, hwarken är längre eller swårare. 2) Om watnet slår sig efter anstötén, med blekaktigt grus på botten i glaset. 3) Om hwarje anstöt sedan blifwer lindrigare. 4) Om krafterna ej för mycket astaga, och 5) om den sjuke nu slår ut i nå-

san eller på läpparne. Sker det tidigare, så plågar det boda en enwis Fråssa.

Infinna sig ej desse tecknen, så griper man til Chinchina. Är den sjuk af klen och delicate constitution, Paroxysmi wåldsamma, och påstå hela 18 à 20 timmar, eller de hafwa i följe med sig någon swår Symptome, såsom stark näseblod, wåldsam upkastning, Diarrhee, blodblandad stölgång, eller pina wid wånstra magemun, dåningar, swett, som ej minskar hettan, kall swett, swår hosta, djup sömn, lika som wore man rörd af Slag, eller kylan under någon accés ej wil bryta sig i hetta och swett, då måste Chinchina tagas, och det med bested, annars sätter man lifwet til under nästa anstöt.

Den undgår ej gerna recidive, som bor på fuktig ort, i nedersta wåningen i et hus. Om Hösten får man snarare recidive, än om Wåren. Man sätter ock Fråssan på sig igen om man ej länge nog repeterar Chinchinan; om man tar in purgerande medel; om man går tunt klädd, är ute i fuktigt wäder eller i blåst, eller i afton-kölden; om man med någon ting mycket mattar sig; om man äter för starkt, eller rörig, indigest mat, som kål, ärter, skinka, rökt kött, metwurst, hårdkokta ägg, färsk kokad fisk, smör, ost och dyligt. Citroner, Appelsiner, sötsaker och okokat grönt, skaffar äfwenledes recidive. Fattigt folk, som hafwa alt deras behof i et och samma rum, och således ständigt andas osund luft, hafwa ondt wid at slippa Fråssan.

Dolda Intermittente Febrar, eller de som allenast angripa en lem på wiß tid med wärk; til exempel: hufwudet, ögat, örat ic. kännas igen deraf, at de

komma wiß stund igen: begynnes hwarje gång med gäspning, flutas med däfwenhet eller swett, som luftar sur, och watnet har likasöm tegelgrus til Sediment.

Dröjer man för länge at stilla en Frässa, så exponerar man sig för Gulsot, Wattusot eller Andetåppa.

Man öpnar aldrig ådern för Frässans skull, men det kan ske, i hopp at förefomma wårre ondt, som den sjuke under någon accés hotas med. Men då måste en sådan wara blodrik, hafwa hög och hård puls, äfwen emellan Paroxysmi, känna stynng i bröstet, eller hafwa wåldsamt hosta. Hysteriska Fruentimmer hafwa haft förmon af Frässan, eller rättare sagt, af Chinchina, när de blifwit botade med densamma. De la Hire slapp sin hjertklappning ester en Frässa. At den ej hjälper för lamhet, såg man nog af Högstsal. Konung FRIEDRICHS exempel. Boerhave påstår, at den blifwer långlifwad, som wål gådt igenom Qvartan.

N:o 31.

Grått Antispasmodiskt Pulfwer.

Jag brukar det:

1) I hopp, at förefomma missfall. Enär en hafwande Hustru i otid får wårkar, låter jag gerna öppna ådren på armen, och gifwer henne sedan et af desse pulsfren uti watten, och styrker henne at ligga. Komma wårkarne igen ester 8 à 10 timmar, så låter jag henne åter taga et pulfwer, och således motar jag sådane otidiga wårkar hwarje gång de wilja komma. Månge hafwa blifwit hulpne, äfwen när blod redan wisat sig. Men om det röda begynner gå utan wårkar, och den sjuka nämner något om yrhet i hufwudet,

wudet, eller at lifa som et Flor Kommer för hennes ögon, och de se förställde ut, då är alt bemödande fåfångt. Ju förr hon då mister sin börda, desß bättre är det *).

2) Emot swår upkastning utan Feber, i synnerhet hos hafswande Hustrur. Jag gifwer då et pulswer nyß hon fräktis, hwaraf den gemenligen stannar. Ut den sjuke blodrif, så låter jag åfwen öppna ådern.

3) Emot Hicka.

4) Emot Stranguria, såsom ock mot trångning på stolgången. Bägge dessa plågor kunna lätt åstadkomma missfall.

5) Emot falska wårkar. Desse befordra ej födslen, utan tåra fruktlöst en wåndandes krafter.

6) Emot efterwårkar. Desse äro ibland pinsammare, än sjelfwa barnwårkarne. Jag låter altid först lägga öfwer underlifwet det lindrande omslaget (se Kynlande Pulswer), och ömsar det flitigt. Jag beder tillika den sjuka märka wål efter, om hwarje swår wårk drifwer fram någon blodleswer, och i den händelsen bör intet annat brukas. Märkas inga lefrar, så blandas uti pulfret 5 gran stött Saffran, och gifwes den sjuka, hwarpå wårkarne altid stanna, utan at afflaget derföre minskas. Wilja de komma igen, så motar man

*) En Hustru, som efter missfall blifwer å nyo hafswande, innan Moderhuset wål blifwit renadt, får gemenligen störtingar eller missfall igen, som då ej kan hindras. Likaledes den, hvars Man haft Venerisk sjuke, och ej blifwit wål botad. Hennes öde blifwer at få samma sjukdom, missfall, eller dödsfödt Foster, eller i fall det kommer fram med lifwet, blifwer det sjukligt, döer i förtid, eller får det något swårt minnesmärke af sadrens widlystighet. Se underrätt. om Barns Sjukd. p. 472 och de följande.

man dem på samma sätt. När 2 dygn äro förledne, bjuda de ej til, at mer komma igen.

7) Mot Moder-passion. Wid anstöt deraf, appliceras först et Lavement, och när det gjordt sin werkan, gifwes et pulswer, som blandas med 2 gran Campher. Är anstöten rätt häftig, gifwer jag straxt halftannat pulswer, blandat med 3 gran Campher. Sådane må wäl af en Ryflåders gjordel om lifwet, straxt under resbenen.

8) Mot Wäder-Colique utan Feber. Et Lavement brukas först, eller en stark dosis af Rhabarber-Elixir. Hjelpa desse medlen ej, så tar man et af dessa pulvren, som är blandat med några gran Campher. Men skulle wid Coliquen wara stark hetta, torst, snäll och hård puls, rödt watten, stor matthet, inwärtas brånad, spändt och hårdt underlif, och så ömt, at den sjuke ej tål, at man tar derpå, då äro tarmarne inflammerade, och fordras då samma Cur, som wid andra Inflammations-Febrar. Wärf i tarmarne går alltid förut, innan de inflammeras, men i Pleuresie begynner Febrer, innan stynget kommer.

9) Mot Cholera eller den häftiga sjukdomen, wid hwilken man har stark upkastning och Diarree på en gång. Den kan döda inom några dygn. Den sjuke bör inom dygnet dricka några kannor swag Höns-soppa, och taga Lavements af samma soppa. När mage och tarmar härigenom blifwa rensköljde, pålägg groten, som nämnes under Artif. N:o 4. Et pulswer gifwes morgon och afton, och en Tisane drickes, som kokas af watten och hafrebröd, hwilket bakas utan gjäst, och rostas på samma sätt, som man bräuner Caffeböner. När Tisane ser ut som swagt Caffé, är den lagom stark.

10) Mot Diarrhee, när Rhabarber-pulswer eller Piller af Rhabarber-Extractt förut blifwit brukade. Se de Artiklarne.

11) Mot Rödsof, när deen sjuke ej kan eller wil bruka Theriak. Se Artif. Rhabarber Lit. e.

12) Under påstående pina af Sten. Urdren öppnas först en och annan gång, så at man är säker, at ingen inflammation står sig härtil. Sedan appliceras Lavemens först med, men sedan utan salt. Derefter tar man halstannat pulswer, 2 gånger innom dygnet. Man går i karbad flere gånger. Man har en i mjölk kokad och utwriden warm Hampegarns-hårswa öfwer sidan, och der wårken står hårdast. Öfwer bröstet lägges en påse med Krusmynta uti, som kokas i Renskt Win och utwrides. Den lindrar qwalet. Man tar mynigt in af Julepen, som nämnes Art. Malört-salt. Ufwen saften, som der föreslås. Man kan ock dricka en Emulsion, som göres af Rattost-blomme-Thee et halstopp, 6 Fedar god Bomolja, 2:ne äggelulor, och 4 Fedar Altheæ-Syrup eller litet Socker, hwilket alt med sqwalpande blandas i en bouteille. De som mot Njure-Sten brukat pulsfret af Uva ursi til et halft qwintin i sänder, några gånger om dygnet, berättat mig, at de Stenar, hwilka de sedan födt, sedt glattare ut, än de, som de förr födt fram. Herr de Haen berömmet det mycket. I Sten i Blåsan är ej annat råd, än at bruka de Stephanße Boli, eller at hwar dag taga in et lod Alicanter-Twål, och då tilfika dageligen dricka et halstopp Kalkwatten, tilredt af brända Östtron-skal. Med de förre hafwa 14 hår i Riket blifwit hulpne, som jag styrkt til at bruka dem. Liquor Nitri fixi berömmes ock mycket; 30 droppar tages

tages i sender 4 gånger om dagen i Kalfsoppa en lång tid.

13) Mot Kittelhosta om qvällarne i stället för Bröst-Eliret, i fall det ej är til hands. Likaledes mot wäldsam hosta, som ibland följer på förargelse. Det blandas då med litet Rhabarber.

14) At lindra plågsam Hosta i Lungdot. De sjuke sjelfwe känna skillnaden emellan den Hostan, som kommer af såret i Lungan, och den som kommer deraf, at den naturliga Mucus är afstafwen i swalget och luströret. Den förre kan ej hjelpas, den senare är för dem mycket plågsammare, men lindras märkligt, om et af pulfren intages emot astone uti en blandning af en äggegula, litet watten och socker, som sammanwispas. Man winner gemenligen äfwen det derwid, at den mattande nattswetten minskas, ja ofta uphörer.

15) Mot all slags Blodstörtning, när den är så stark, at den kan kallas störtning, eller när bloden kommer ut genom galen wåg eller i otid. Den wisar sig i otid hos en som är hafwande. Den kommer ut genom galen wåg, när den hostas eller kastas up. När den förtjenar namn af störtning, är redan sagt under Artif. Bals. adstringens. De hafwa wid störtningar at wänta hjelp af detta pulfret, som hafwa sensibles Nerver (se Tinctura Hysterica Dür.), och hos hwilka Spalmi blifwit upwäckte genom någon af de där upräknade ordsaker. At nu Spalmi werkeligen förordsakat störtningen, slutar man, om sådane ordsaker förefallit, och om den sjuke känner någon spänning eller wärk, eller om något som aggar, är qwar uti kroppen, til ex. en lemnad del af Esterbörden, som hin-

hindrar Moderhuset at draga sig tilsamman, eller någon Sten är i njurarne, som af Ståkning eller annan ordsak är satt i rörelse, och jämnt aggar, och således förordsafkar blodigt watten.

16) I den slags Peripneumonie, wid hwilken den sjuke alt i et måste hosta, och får ej annat up, än en tunn, stark materia, hwilken ständigt aggar, och gör den sjuke hudlös i swalget och luftröret. Det bör dock ske allenast en eller annan gång, och det med mycken warsamhet, samt intet derföre försummas, som behöfwes i Inflammations-Febrar. Se fylande Pulsret.

17) At skaffa någon lindring i oboteliga sjukdomar eller i andra plågsamma krämpor, til des man får råderum at bota dem. Så, til ex. gifwer jag en, som har inwärtas Kråfweta et eller halstannat pulswer hwar afton. Det lindrar des annars odrägeliga pina. Den som om nätterna har wärk af Benerisk sjuka, kan lindras härmed, til des han får bruka en rätt Mercurial Cur. Den som uti långsam Gulsot plågas af oro, qwal, sömnlösa och klåda om nätterna, kan taga et pulswer om qwällarne, til des sjukdomen genom andra medel öfwerwinnes. Det gifwer ej sömn, men den sjuke får ligga i ro, och är om morgonen efter munter och nögd. Likaså gifwer man det at mjältsjuka, enår deras ångslan och sömnlösa är för stark, til des de kunna hjälpas med mycken rörelse eller resor, med kalla bad och Mineral-watten om sommaren, Twäl-piller samt Medel-salt om Wintern.

N:o 32.

Componerad Bärnstens-Salt.

Den som ofta och oförmodeligen får plåga af
Wäder,

Wäder, Qwas eller Vapeurer, kan deraf taga en Theesked, så snart anstöten märkes komma.

N:o 33.

Malörts = Salt.

Et qvintin här af smältes i et halst qvarter watten. Deruti prässas Citron = saft, til des ingen fräsning mera märkes. Sedan öses dertil 1 eller 2 Skedar Renskt Win, och Pomerants = Sirup så mycket som behöfwes, til at göra denna Julepen någorlunda smakelig. Den brukas

1) Til at stilla upkastning, wid hwilken man ej får något up. Kallt watten med Citron = saft och litet Socker slår ej gerna felt, men det tages allenast Skedblad = tals. Så länge man får up slem och cruditeter, bör upkastning ej stillas, utan snarare befordras med ljunt watten eller Thee af Chamomill = blommor eller af Carduus Benedictus (Chardon Benit). Efteråt kan magen styrkas med Mag = Elixir eller med gröten, som nämnes i Artikeln om Theriak, eller med et glas utwaldt Win. Denne Julep brukas och

2) I Gråssor, i stället för Digestive = salt. Man dricker här af en Theekopp i sender på de Feber = frie timmarna. Wår = Febrar gå ofta här med öfwer. Se Lärer = pulsfret *).

3) Under påstående Sten = Colique. Man bör då taga deraf hela 8 à 9 matskedar efter hwarandra,
 E hwar

*) Et godt Digestive = salt kan tilredas af Tartari Vitriolati 10 gran, Ari = rot, nyß stött, och roten af Iris Florentina, 6 gran af hwardera. 10 eller 12 sådana pulfwer kunna tagas hem från Apothequet, i fall man ledsnar wid Julepen af Malörts = salt.

hwar timma, til deß Sten fluppit ner i blåsan; ty då stannar straxt plågan, och watnet, som under anstöten war bleft, blifwer nu grumligt. Annars brukar man ock, i hopp at lindra denna fäseliga pinan, en Saft, som tilredes af 8 Stedblad Thee, som göres af en ört, hwilken kallas Parietaria, 4 Stedar kallprässad Mandelolja, och äfwen så mycket Althez-Sirup, hwaruti prässas saften ur en Citron. Detta blandas wäl, och intages innom en half timma. Se widare här om det grå Antispasmodiska pulfret. När Njursten faller ned i en af de gångar, som föra Urine til blåsan, får man Sten-Colique. Man slutar, at man nu hafwer en sådan sjukdom, om man

a) Är född af föräldrar eller förfäder som födt Sten.

b) Om man ibland haft anstöt af Gickt (Arthritis) eller Podager; ty desse tre sjukdomar skifta om med hwarandra, och hafwa samma grund.

c) Om en håstig pina kommer hastigt öfwer en ryggen åt ena sidan, och trångningar på watnet, hwilket då antingen ej kan låtas, eller om något litet går, är det bleft. Testiclen på den sidan updrages med plåga, och låret på samma sida dosnar, hålft om en sådan plåga påkommer.

d) När man nyß ridit, åkt i stenig wäg eller gådt starkt, då ibland litet blod wisar sig *).

Man

*) Högstsal. Hans Maj:t Konung FRIEDRICH, som ofta födt mycket Stenar, hade wid sina anstöter af Sten-Colique aldrig kräkning. När Hans Maj:t:s Lik öpnades efter döden, fanns ingen Sten hwarcken i njurarna eller i blåsan. I det stället funnos ganska många i den wänstra Lungan, oaktadt Hans Maj:t sällan hade hosta, och aldrig beswärades af Underkäppa. De 2 sidsta åren af deß lefnad, hade Hans Maj:t ej eller någon känning af Sten.

Man slutar at man hafwer Sten i Blåsan, om de omständigheter finnas, hwilka jag nyss nämnt Lit. a och b, samt om man

a) Förut haft Sten-Colique, och ingen Sten gådt sin wäg. Ty man bör då efteråt låta sit watten uti glas, på det man må se eller höra om någon går bort.

b) Om man med pina och stårningar kastar sit watten, i synnerhet när de sista dropparne låtas. Plågan warar alltid en stund efteråt. Litet watten afgår hwarje gång. Ju mindre ju swårare är swedan.

c) Om plågan upretas när man ridit, åft i stenig wäg, eller gådt starkt, då ibland litet blod wisar sig.

d) Om den upretas af ymnig drick, det som drifwer, och af Sparris.

e) Om man blifwer så hastigt trångd at kasta watnet, at det går i kläderna, i fall glaset ej är i ögnablicket til hands.

f) Om det tränger på watnet och stolgången tilli-
ka, ja, så starkt, at ändetarmen wil gå ut.

g) Om man ofta måste låta sit watten om nätterna.

h) Om det ibland stannar tvårt af, i detsamma man begynt kasta det, hwilket händer, när Sten läg-
ger sig för öppningen.

i) Om sielfwa watnet ser blekt ut, luftar owan-
ligt illa, förer stem eller wahr med sig, eller något som lifnar fli.

An wissare blifwer man dock, dereft man med en Catheter känner Sten, och hörer et ljud. Man mär-
ker ock då, at blåsan hos en sådan är liten.

N:o 34.

Guld = Pulfwer.

Har samma nytta, som Spiritus Lavendulæ compositus, men är snarare at tilgå, emedan man blott behöfwer lägga litet deraf på tungan, i synnerhet när hon är rörd af Slag.

N:o 35.

Pulfwer af Roten Salep.

Om et quintin här af smältes med lindrig värme uti 8 uns watten, filas och swalas, blifwer deraf et Gelee, hwaraf en Fed kan smältas uti watten, i Riswatten eller någon soppa, och drickes efter behag i Ref, Diarrhee, Rödsot, Coliqve, Strangurie, Sten-Coliqve, matthet efter swåra sjukdomar, i Hjertsprång, och i alla sjukdomar med Stårpa; äfwen i Trånssuka och i Lungfot. Den söder, addoucerar och styrker. Wil man koka et lod här af, en fjerdedels timma, uti mjölk, och lägga dertil litet socker och Orange-watten, så får man en smakelig mat i alla de sjukdomar, där mjölk är tillåten. Denna Roten finnes äfwen här i landet, och är mer mucilagineuse, än den Orientaliska. Se Kgl. Wett. Acad. Handl. för år 1764 p. 245.

N:o 36.

Barn = Pulfwer.

När barn blifwa oroliga, Strika ofta, men hastigt och ifrigt, draga sig tilhopa, sparka mycket, få ej särdeles sömn, le i sömnen, di ibland ifrigt, ibland taga bröstet ofta, men släppa det straxt igen; då äro de plågade af Ref. Excrementerna äro då antingen
redan

redan gröna, eller blifwa de, eller blifwer blöjan grön, så snart den blifwer torr. De lukta och sura, och i fall något väder stiger up, så hafwer det sur luft.

Wid så fatta omständigheter, bör man straxt gifwa barnet en liten knifsudd i sender af detta pulfret, uti litet Fenkåls-watten, 4 à 5 gånger om dagen, eller när man kommer åt, och til dess det får öppning, samt excrementerne fått gul färg. Skulle det med öppning gå långsamt, så appliceras et Lavement af 6 Fedblad ljum mjölk, 4 Fedblad Bomolja och litet socker. Gemenligen gå reswen härmed rätt snart öfwer. Skulle mer behöfwas, så kan barnet taga flitigt af Barn-mjölken, och Modren eller Amman af Amm-pulfret, hvilka bägge finnas upteknade i underrättelsen om Barna-sjukdomar pag. 23 och 24. Wil Modren eller Amman ej gerna taga Amm-pulfret, så gifwer man henne flitigt af dropparne mot Syra, hvilka Bondhustrur på landet borde bruka, när de gifwa sina barn di, och måst, som det sker om Sommaren, lesa wid sur mjölk, hwaraf händer, at deras barn så ofta ha res, så deras Hjertsprång, som slutas med Slag.

N:o 37.

Bezoar - Pulfwer.

Är godt för syra, och ökar något transpiration. Dosis är en god knifsudd i Thee. Det är nu i mode at gripa til Bezoar-pulfwer, när wi må illa, och besare någon sjukdom, hwilket wi ofta kunne märka, när wi på wanlig tid ej wakne om mornarna, ej blifwa sömnige om qvällarna, och ej känna matlust när wi äro wane at äta, samt när wi haft oroliga drömmar,

hvilka hafwa ingen likhet med det wi dagen förut sedt, hördt eller gjordt. Men ordsaken til illa-måendet måtte ej wara särdeles betydande, om et så swagt medel skal kunna hjelpa. I sådant fall böra wi tilse:

a) At rummet wi äro uti, blifwer medelst fönsters och dörrars öppnande wädrat.

b) Böre wi hålla oss inne i måttelig wärma och ej exponera oss för stark sol-hetta, köld, bläst, fuktigt wäder eller dimba.

c) Ej företaga oss något arbete med kropp eller sinne, och förebygga, at wi ej med något blifwe brydde eller oroade.

d) Behöfwe wi gå til sängs, så må wi ej låta breda på oss mer än wi äro wane, om icke under kylan.

e) Wi må ej gå til bordet, hwarest wi lätt kunde förledas til at njuta något otjenligt, såsom kött, kött-soppa, ägg, kål, ärter, salt bringa, rökt kött, mjölk, smör, eller kryddad mat. Wi böre endast njuta någon watten-soppa och stuswat grönt, samt dricka swagdricka eller watten med Citron-saft uti, eller klar mjölk-wasla, eller lingen-watten, wäl wetandes om wi känna någon hetta. Om mornarna må wi dricka Gläderblomme-Thee.

f) Är lifwet förstoppat eller trögt, så tage wi Cre-mor Tartari några gånger och et Lavement, samt morgonen derpå en Laxer-drick, som kan tilredas af 3 lod Tamarinder, hvilka sjuda up uti et qwarter watten. I det igenomslade smältes 4 lod rengjord Manna och et gran Tartarus Emeticus. Detta delas i 2 delar och utdrickes innom 2 timmar.

g) Äro wi blodrike (se underrättelsen om Barn-flufdomar p. 122.), så låta wi öppna ådren.

h) Haf-

h) Hafwa wi någon tid haft stark matlust, men nu matleda, oren tunga, elak anda, elak smak och wämjelse, så böre wi taga in et Kräkemedel, deräst ingen omständighet förbjudet det (Se Artikeln om Kräk = pulswer).

i) Om aftenen kunna wi bruka et fotbad, och sedan mot natten taga et Campher = pulswer.

N:o 38.

Campher = Pulswer.

Under Campher p. 46 beskrifwes detta pulswer. Dosis är 2 scrupler.

N:o 39.

Bröst = Pulswer.

Är godt för Fluß = hosta, som är utan Feber. Man tager 2 Theeskedar i sender hwarannan timma. Löf = mjölk är ock god. Man dricker deraf et qwarter morgon och aften. Den som är nämnd under Spanst = Fluge = plåster N:o 10. hjälper ock ofta, hålft om mycket sorlande höres i bröstet, och uphostningen sker med möda. Månge hafwa blifwit hulpne, om de druckit en warm wasla, som tilredes af et och et hålft qwarter mjölk, som ystes med brun Sirup. Om Rittle = hosta se Bröst = Elixir. 2 eller 3 gran Tobaks = Extract stillar merendels convullivist Hosta: wämjelsen, som det förordsafar, motas med en Fed Canel = watten.

N:o 40.

Theriak.

Dosis är 30 à 60 gran. Den kan tagas i Thee, i Mandelmjölk, i Oblat, eller swäljes den ned som

en gröt-klimp med litet Canel-watten i Feden. Den berömmes wäl i alla häftiga sjukdomar, der swår wärk, Colique, Diarrhee, Upkastning, Hosta och Sömlösa insinna sig. Jag wägar ej föreslå den mer, än

1) I Magewärk, wät Colique, Ref, Upkastning, Diarrhee och Rödspot, när Rhabarbern förut är brukad, och i de 2 sidsa sjukdomarne blott om qvällarna. Se Artif. Rhabarber.

2) I Moder-passion.

3) I swår trängning på stolgången, när Lave-ment af olja, mjölk och socker ej funnat lindra.

4) Utwärtas kan den brukas för Upkastning, ondt i Magen, Ref och Diarrhee. Den breddes då ut på sämsk och appliceras. Swarzwanpå lägges en warm tråd-tallrick. Jag har dock häremot alltid sunnit wissare werkan af en Gröt, som kokas af Limpe-bröd, stött Krusmynta, krossad Kummin och Renskt Win. Den lägges uti en tunn Serviette öfwer magen eller det stället som lider. Samma Gröt lindrar ock i Rödspot. Likaledes omslaget, som är nämnt under kylan- de Pulsret N:o 5. Lit. d. Men det bör gå öfwer hela underlifwet. Et godt medel mot upkastning, är, at lägga öfwer magen en påse, som fylles med et lod Saffran och bestänkes med Renskt Win.

N:o 41.

Biller af Rhabarber-Extract.

Den som är beswårad af de så kallade Fleurs blanches, tager här af 2 i sänder, morgon och afton en lång tid. De stilla dem ändteligen utan äfwenlyr, hwilket man alltid bör befara af grofwa stoppande medel.

Thee

Thee och Caffee, i synnerhet med grädda, bör dock aldeles lämnas. Men i synnerhet äro de tjenlige i tillstötande Diarrheer. När en annars frisk får Diarrhee, är det honom ofta til förmon. En hop samlingar i mage och tarmar, eller från andra ställen i kroppen, som ej sluppit ut där de bordt, så ofta på detta sättet komma sin väg, och förefommas dermed sjukdomar, som de annars kunnat förorsaka. I synnerhet bör man ej förhastta sig at stämma Diarrhee hos dem, som plåga beswäras af Hufwudwårk, Halsflussar, Gluffar på ögonen eller öronen, eller som hafwa watten emellan hull och Finn. Hos barn bör den ingalunda stämmas, så länge den ej borttager matlusten och krafterna, Refwen äro ej swåre, man är Feber-fri, och man känner sig lättad efter hwarje öpning, samt wet, at den kommit af Indigestion. Men om Feber slår til, om man får matleda, ref och mycken matthet, man ock wet, at magen ej warit öfwerlastad, så är rådeligast, at stilla den, hwilket sker med säkerhet, om man af desse Piller tager 2 eller 3 i sender efter hwarje öpning, med en matsked Canel-watten. Har Diarrheen följt på förkylning, då man i heta sommar-dagar exponerat sig afstom-kölden, då bör man först taga et Rhabarber-pulswer, och om astonen en prise Theriak eller et af de Antispasmodiska pulfren. Som derwid är gerna Ref, kan man lägga öfwer magen gröten, som nämnes i Art. om Theriak eller Hufwud-Balsamen, smält i Ungeriskt watten, eller 4 ark sug-papper, som man blött i Campher Spiritus, den man i hast låtit wårma uti en djup tallrick öfwer et fyrfat, samt sedan inwekladt i tunnt linne. Så snart man kommer i dåfwenhet är Diarrheen öfwer.

Desse åro ock nästan det enda oskyldiga medlet, hwarmed man kan stilla Diarrheer i begynnelsen af Febrar, hwilka då ej åro Critiske. Åro Cruditeter i magen, så wore wål et Kråfpulswer det nyttigaste.

Watnet går mycket litet i Diarrheer, och är rödare, än annars. Dersöre bodar det god ändring, när det begynner gå hymnigare och klarnar.

En god dåfwenhet gifwer ock tilkänna, at Diarrheen snart uphörer.

Upkastning hafwer ock samma bemärkelse.

Diarrhee i Lungfot, swullna ben och afstannad uphostning wisa, at man ej har långt igen.

Om Diarrhee ej ströxt lindrar i Wattusot, så Fyndar den på döden.

I Huswud-blessurer, hos dem som åro hafwande, och i barnsångar, bör man frukta för Diarrhee.

Den som kommer af inwärtas sår och stämnda inelsswor, kan man sällan bota.

En purulent Diarrhee har ibland räddat dem, som haft någon inwärtas böld. Den har ock tagit wahret med sig från stora utwärtas bölder, tem man varit på wågen at öppna. Den har åfwen torakat ut swåra sår. Men sådana händelser åro sällsynte.

N:o 42.

Huswud = Balsam.

Hjelper för Huswudwårk, som allenast sätter sig på en fläck, för Swindel och gammal Catarrhe, om något gnides wål in på den fläcken eller hjessan.

Smälter man litet deraf i Ungerst watten, och smörjer öfwer magen i Upkastning, Kef eller Colique, utan Feber, så får man lindring. Man lägger då öfwer

öfwer det smorda stället såmså, och deröfwer en warm tråd-tallrick. Det händer ofta, at man i hast får et håstigt styng, öfwen de som ha lungdot. De som äro hafswande, få ofta på endera sidan i underlifwet, det de falla håll. Både Styngnet och Hållet gifwer sig, om man härmed gnider det stället, som lider, och handterar det på nyss sagde sätt.

N:o 43.

Munn=Pomada.

Den brukas för spruckna läppar, samt när man wid swår Catarrhe blifwer hudlös, eller får under näsan. Man smälter då litet i sender i en Theesked, öfwer et ljus, och smörjer det på. Den strykes ut på linne och appliceras, när man brändt sig. Fattigt folk kan bulka de spådaste åndarne af unga Granar, til deß de fukta sig, och koka dem i osaltadt smör, sila och utprässa det, och dermed smörja de brända ställen 2 gånger om dygnet. Om Pomadan appliceras på Bölder, så mogna de snart. Det samma gör et pålagt stekt ut och inwändt Fikon. Är man rädd för Lancette, så lägger man på spetsen af Bölden en bit af hinnan, som löpe ligger uti. Den går då snart hål på. Denna Pomadan lindrar ock taggar eller den plågan man har af blinda Gyllen-åhren. Men wisfare hielp har man af en gröt, som kokas af rensade Äpplen och Pontack, hwilken appliceras med glesk linne. Glost, gjord af Pontack och mjölk, hjälper ock. Likaledes en salswa, som tilredes af Emplastri Hyoschyami et lod, Extr. Hyoschyami et quintin, och Olei ejusdem e Seminibus expressi, så mycket som behöfwes. När et Fruentimmer plågas härpå, bör hon

hon ej låta snöra sig, til dess de äro försvundne. Hon blifwer annars strart wårre. Taggar böra ej wårdslösas. Inflammation kan så lätt slå dertil, och, om den ej prompt fördelas, går den til Suppuration, och på Suppuration följer här en Fistel, som gör otrolig pina, när man skal til stols, ofta hela 4 à 6 timmarne efteråt. Fördenstull, när de medel jag nämnt, blifwit försummade, och Inflammation är för handen, bör ådren strart öppnas, en eller annan gång, eller som ån är wiffare, Blodiglar sättas omkring sätet, som draga ut 8 à 10 uns blod. Lavements utan salt appliceras, kylande pulswer och Tisane brukas, och intet annat njutes, ån det som kyler. Får man Taggar blott af hårdt lif, så gå de gemenligen öfwer, om man brukar Cremor Tartari flere gånger om dygnet, och låter applicera några Lavements utan salt. De förekommas wiffast, om man hwar morgon och afton far öfwer sätet med en swamp, som doppas i kallt watten. Dermed förtages ock den beswårliga klådan, som ofta plågar dem, hwilka dragas med Gyllen-ådren.

Lyckelig den, som aldrig hafwer hwarken blind eller öpen Gyllen-åder. De wisa altid, at uti underlifwet är något som hindrar blodets fria lopp och upstigande från ändetarmen. Hindret är gemenligen uti Lesren. Den som arbetar och rör sig nog, slipper en sådan plåga, derföre är Allmogen derifrån fri.

N:o 44.

Torkande Pulswer.

Är makalöst mot hudlöshet och när man skal wiff sig: man blandar litet deraf i watten, doppar deruti en linnelapp och applicerar. I långsamma sjukdomar blif-

blifwer man ofta hudlös på ryggen. Märker man någorståds röda fläckar, så hotas man med at blifwa hudlös. Man pudrar dem straxt med blå Stärkelse, eller applicerar man flutar, som man doppat i l'Eau Vulneraire, eller i Campher-Spiritus. Wil detta ej förflå, så nyttjas detta torkande pulfret (Flores Zinci). Andra berömma en salswa, som tilredes af Äggehvita och Brännewin, som wispas tilhopa.

De, som äro mycket fete, blifwa ofta om Sommartiden hudlöse. De hjelpas på samma sätt. Äfwen barn, som ofta blifwa hudlöse, när de ej omlindas hwarje gång de wått eller orenat sig.

N:o 45.

Kräk=Pulfwer.

Jag gifwer häraf aldrig en hel Dosis, utan som den är 18 à 20 gran, delar jag dem i 3 delar, hwaraf en del först intages, och derest den ej gjordt någon werkan innom en fjerdedels timma, gifwer jag då in den andra delen, och i fall den ej werkar innom halfannan fjerdedel, må den tredje delen tagas, då en eller annan upkastning säkert följer, så framt pulfret innehåller något af skalet, som är omkring roten. Ut barn om 2 eller 3 år, tar jag allenast 3 gran, blandar dem med 18 gran socker, och delar i 3 delar, samt gifwer dem med samma warsamhet. Jag är då säker, at aldrig kunna åstadkomma för stark upkastning, utan kan styra den efter den sjukas behof och krafter. En handduk lindas om lifwet, när man skal kråkas. Man dricker intet ofwanpå pulfret, men wäl en eller annan Spilkum emellan upkastningarna. Barn behöfwa ej dricka stort, emedan de ha wåtsfor nog för-
ut

ut i Kroppen. Dersföre har ock ingen lättare wid at kasta up än barn. Deras Fibrer äro ock mycket eftergifwande. Kråkpulswer brukas:

1) I hopp at förekomma sjukdom, som Frisel, Rötfebrar och Fläckfebrar, och således i början af måst alla Febrar, wid hwilka ej är inflammation, så framt wid dem är wämjelse, oren tunga, bäst eller elak smak, swindel eller hufwudvärk. Merendels bör ådren förut wara öpnad.

2) I begynnelsen af Koppor, Måßling och andra Utslags-febrar, så framt derwid äro nyssnämnde tecken, och man ej, som gemenligen sker, kråkes nog af sig sjelf, då kråkningen underhjelpes med ljumt watten eller Thee af Sötblomster. Se underrätt. om Barnsjukdomar p. 126. Det brukas ock i begynnelsen af Maligna-Febrar, då än ej märkes tecken til någon Inflammation, i hopp at rena magen och afföra det som gjordt smittan. I desse är annars affigten at hindra rötan och underhålla krafterna. Röta hindras

a) Med lindriga Kråk- och Laxer-medel, hwilka senare så ingifwas, at de göra sin werkan de timmarna på dygnet, då man märkt, at naturen sjelf skaffat öpning. Tjenligast är det som är föreslagit under Artif. Bezoar-pulswer Lit. f. Om det utdrickes på en gång, får man upkastning deraf, och lifwet öpnas tillika. De följande dagarne fortsar man med detta medlet så, at det allenast gifwer öpning, och tjénar då bäst den kylande Laxer-dricken, som wid slutet finnes bestrefwen.

b) Med syrliga Medicamenter och drick, när den sjuke tål dem. I det som drickes, bör man drypa Spiritus Sulphuris per Campanam, så at det deraf blifwer litet syrligt, och dertil öses litet Hallon-Sirup.

c) Med

c) Med dukar, som doppas i olja och ättika, ut-
 wridas, och läggas öfwer hela underlifwet.

d) Med frisk luft i rummet, och luft af ättika.

e) Dermed, at man hwar dag ömsar linne och
 lakan, samt bäddar den sjukas säng, på det han ej
 ständigt må ligga i halstruten ånga *). Krafterna
 underhållas med Chinchina på de lindrigare timmar-
 ne. Den stråfwar och emot röta. De upmuntras
 med Renskt Win, med Senaps-deg och Spanska
 Flugor.

3) I Fråffor, men i synnerhet i Quartan. Se
 Fråffe-pulsver. Rättast är, at då taga det efter
 paroxysmen.

4) Fransoserne gifwa det i Apoplexie cereuse och
 i Lethargie.

Jag har ån aldrig wågat det, emedan blodet un-
 der påstående upkastning ej slipper ner ur hufvudet,
 hwarpå man dock i Slag bör arbeta.

5) När man åtit eller druckit för starkt, eller in-
 digelt och otjenlig mat, samlat derigenom Crudite-
 ter, med de plågor, som derpå följa, såsom ondt i
 magen, wåmjelse, matleda, stinnhet, qwas, swindel,
 hufvudvärk, dåningar, kall swet &c. Se Mag-Eli-
 riret. Man bör då genast lossa kläderna och halsdu-
 ken, dricka mycket ljumt watten med olja eller osaltat
 smör uti, eller taga in Kråk-pulsret. Som det i
 sådan hast ej kan ske, bör man straxt med wänstra
 handen hålla något emellan tänderne, och med et fin-
 ger af den högra fara ner i halsen, och upwäckta up-
 kastning. I det samma tilredes, och sättes et Clystir;
 ty

*) Se Herr Professoren Bergii Rön uti Kongl. Wett.
 Academiens Handlingar 1767.

ty en sådan anstöt går ej öfwer, förän magen blifwer ledig, antingen genom upkastning, som är kortaste vägen, eller genom Diarrhe, som går långsammare. En sådan accés kan annars snart döda *).

6) När Barn hafwa massar, och så deraf någon plåga, åfwen Convulsioner. Et Kråfmedel wet jag är då souveraint. Det drifwer ock ofta ut sselfwe massarna. Se underrättelsen om Barna-sjukdomar p. 351 och 353.

7) Uti Rikthosta Kråfmedel brukas då 6 à 7 dagar i rad. När Hosten derigenom blifwit drågeligare, låter man den sjuke dricka spen-warm Sto-mjölck hwarje morgon och hwarje eftermiddag, samt laxera emellanåt med det öppnande Elixirret. Skulle härmed gå något långsamt, så gifwer man Chinchina på de goda eller bättre dagarne; ty i Rikthosta är man wårre hwarannan dag. Söta eller oljaktiga safter gagna ej här, utan göra skada. Magen sättes efter öfwerståndden sjukdom i stånd igen med Mag-Elixirret.

8) I Rödsoth. Se Artik. Rhabarber.

9) Om man sådt förgift. Är det af örter, som kommit i Sallat eller Grönkål, och man straxt får ondt, wil kråkas, får kall swett, wil dåna och får swindel, så tar man straxt 20 à 30 gran här af, dricker det måsta man kan ljumt watten, Hafre-soppa, eller hwad som är til hands, och far ner i swalget med en fjäder, som doppas i olja, eller med et finger, så at man får wäl fasta up. Sedan dricker man Limonade, som göres med Winättika. Har man fått Arseni-

*) En sådan anstöt kunde man lätt mistaga för Slag, om man ej märkte, at pulsen wore liten och klen, andedrägten utan sorlande, magen utspänd, och at anstöten kommer, när magen blifwit öfwerlastad.

senicum, så tycker man, at man fått eld uti sig. Mun, swalg, strupe och mage äro genast inflammerade. Man bjuder til at dränka giset med watten, olja, smör, grädda och mjölk: man bjuder til at befordra upkastning. Blifwer man wid listwet, så måste man en lång tid ej smaka annat, än grynsoppor och mjölk, med litet grädda uti.

10) **J Underåppa**, så wäl den som påkommer hastigt och med häftighet, som i den, hwilken jämnt beswärar och är chronist. Herr Akenside wisar det med Rön uti Medical Transactions by the College of Physicians in London. J förra fallet gifwer han straxt 20 gran, i det senare hwarje morgon 3 à 5 gran någon tid, eller från 5 til 10 gran hwarannan morgon. Dess werkan kommer ej af upkastningen, som den kan förordsaka, emedan den hjelper, antingen den gör upkastning eller ej, och är således et kraftigt Antispasmodiskt medel.

Kräfmedel får man ej gifwa

1) Åt dem, som äro af så flen Constitution, at de ej tåla någon stark evacuation.

2) Ej eller åt dem, som äro plågade af Vapeurer, eller efter någon hafd förargelse.

3) Jcke eller åt blodrika, förän ådren är öpnad, eller åt dem, som ha swagt bröst, befara blodspottning, eller werkeligen spottat blod, eller haft blodupkastning, eller hafwa flytande Gyllenådren, ej eller åt et Fruentimmer, som plågar hafwa störtningar.

4) Än mindre åt dem, när de äro reglerade, eller hafwande *), eller ligga i barnsäng. Derest de ej få en Rötfeber.

5) Ej eller åt dem, som hafwa någon descente, som ej wäl kan hållas inne.

6) Jcke eller i Slag.

7) Ej eller i Febrar, wid hwilka någon af de inwärtas delarne är inflammerad, såsom i synnerhet magen, tarmarne, lefren, lungorne eller hjernan.

N:o 46.

Spanst = Flug = Pulsver.

Nyttjas til Spanst = Flug.

N:o 47.

Spanst = Flug = Plåster.

Detta brebes ut på Sämst, så stort som en Riks-daler, mindre eller större, alt som det behöfwes. Stället, på hwilket det appliceras, gnides först med litet varmt hwitt Fransk Win. Det fästes sedan med håst-plåster, en compresse och band. När det dragit up blåsa, som sker på 9 à 10 timmar, tages det af, blåsorna klippas up, så at watnet får rinna ut. Det förbindes sedan med et kälblad eller med linne, på hwilket man strukit ut Salswan för låpparne, eller den som står upteknad under L'Eau Vulneraire. Derofwanpå lägges en compresse, som fästes med band. Förbindningen sker 2 gånger om dygnet Sommartiden,

*) Så framt en sådan ej af hellswälld eller lysnad öfwerlastat sig med för mycket mat och frukt, och kommit i den omständighet, som nu nämndes N:o 5.

tiden, men en gång om Wintern. Wil man at den länge skal gå öppen, så förbindes den 3 gånger om dygnet. På det Spanska Flugan ej må förorsaka Strangurie, strör man på den litet stött Campher. När det brukas mot Rheumatisme och mot upstegen Podager, wil man at det skal göra ondt, då tages tunna Pinnet bort wid första förbindningen. Man ser til, at intet ligger qwar af Spansk-Fluge-pulvret. Gör den för mycken sweda, så stillas den straxt, om den sidstnämnde salswän brukas til förbindning, eller en som man straxt kan göra af 6 qwintin Ägg-olja, 2 qwintin Wallrat och et qwintin hwitt Wax. Det brukas:

1) Mot Hufswårdwårk i alla hetliga Febrar, och lägges då et på hwar tinning, allenast af en Carolins storlek.

2) Mot L'Esquinancie, och lägges då på halsen midt emot swullnaden inuti, på den sidan, där inflammation är starkast. Tilräckeliga åderlätningar, kylande Lavements och omslaget af Swetebröd, Saffran och Mjölck brukas tillika. Denna sjukdomen fordrar prompt hjälp, och kan snart qwäswä, emedan början af luftröret eller matsstrupen äro inflammerade. När mandlarne allena äro inflammerade, fallas det Esquinancie fausse, eller batarde, wid hwilken är långt mindre fara. Samma medel brukas, och et Gurgelwatten, som tilredes af Morotspad, litet Viol-Syrup eller Honing, och litet Franskt Brånwin. Ur Lungspenen swullen och för lång, så gurglar man sig med Tinctura Rosarum Lond.

3) Mot Tandwårk, när den kommer af Rheumatisme. Plåstret göres då stort, och lägges på det

stället, där Rheumatismen war innan Tandvärken kom. Är man blodrik eller Tandvärken träffar en som är hafswande, så hjälper ej gjerna annat än åderlåtning. Kommer den igen, som en Feber Kostals, så plågar Chinchina hjelpa. Är Tandens carieuse, och applicerad Spanst Humble-olja eller Näglike-olja ej lindrar, så måste tanden tagas ut, emedan den annars skämmer dem som äro bredewid och gent emot. Det samma är ock oumgångeligt, i fall hinnan, som omgifwer tandroten, eller Nerwen, som går til tanden, varit inflammerad och gådt til suppuration, hwilket man måste sluta af Febrén, som gådt förut, wårkens håstighet och långsamhet, samt pulserandet wid tandroten. Tages den då ej ut, så kan kåsten blifwa carieuse, eller blifwer det hårdheter eller sår på kindbenet, eller får man en Tand-fistel, eller Fistel under hakan, eller wårk i örat, gommen och swalget, eller i halfwa hufvudet, hwilket alt ej kan hjelpas, förrän tanden är uttagen, och det carieuse af kåsten faller ut.

När kindbenet swullnar, plågar wårken lägga sig, allenast man håller sig inne. Likaledes om man öfwer hela kroppen faller i stark swett, och deraf kommer, at Glådermos ibland hjälper. Är tandköttet mycket rödt, så hjelpes man, om det scarificeras med en Lancette. Hinnan, som bekläder tandroten, är då inflammerad. Om och när Magnet-nålen hjälper, får tiden wisa.

4) I alla Utslags-febrar, när fläckarne slagit in. Samma medel nyttjas, när annat Utslag blifwit indrifwit. Enär Rheumatisk wårk lämnar något utwårtes ställe och stannar inuti lifwet, blifwer deraf swåra sjukdomar, hwilka ofta hjelpas, om et stort Spanst-Fluge-

Fluge-plåster lägges där wårken förr stod. Således har man exempel på, at den som haft beghnelse til Lungfot, blifwit hulpen med Spanst-Fluge-plåster, när ordsaken varit ingången eller indrefwen Rheumatisme, som lagt sig på lungorna. Af samma ordsak kommer ibland wåldsamt Colique, som med nämnde plåster, åderlåtningar, Clystirer och mjukande baddningar måste botas.

5) I Inflammations-Febrar, til exempel i Pleuresie. Så snart en stark åderlåtning skedd, så at pulsen deraf mjuknat, lägges Spanst-fluge-plåstret på den flåcken, där styngnet är. Se tylands Pulsret. Torfar stället där plåstret legat innom dygnet efter första förbindningen, så är den sjuke i stor lifsfara. Blifwer det stället blåaktigt, så dör han. Strör man oförsigtigt-wis Spanst-fluge-pulsver i såret, i hopp at få det til at flyta, så får den sjuke Strangurie och Inflammation flyttar sig ner uti underlifwet och dödar.

6) I Fluß på ögon eller öron. Osta hjälper det, at låta sticka hål på örsnibben och hafwa deruti en tråd af Esulæ-rot.

7) I Höstwårk (mal Sciatique). Många plågas deraf hela deras lifstid. Salwor och spiritueuse medel kunna drifwa materien in i lifwet och döda. Med Spanst-fluge-plåster hafwa många blifwit hulpne. Det bör wara stort, och behöfwes ibland at repeteras 3 à 4 gånger på samma ställe. Det som flyter wid 3:dje och 4:de application är tjockare, än efter den första och andra påläggningen.

8) Mot upstegen Podagre. Den bör då hållas öppen 16 à 20 dygn. Är den sjuke blodrik eller har hög och stark puls, så öppnas ådren, på det den up-

stegne materien må blifwa mobile. Derpå appliceras plåstret ner mot foten, och i detsamma det begynner draga, dricker den sjuke ut et godt glas gammalt Renskt Win, uti hwilket man smält 15 gran Hjort-horns-salt. Podagren kommer då antingen ner, eller flyter materien småningom ut genom såret efter Spanska flugan, och det är derföre som hon bör hållas längre öppen. Den som drages med Podagre, bör wäl komma ihog hwad tid på året han plågar hafwa den. Ehwad sjukdom han får på den tiden, bör han lita på, at Podagren ligger derunder fördölgd. Får han då Andetåppa, så hjelpa inga medel mot densamma. Men får man Strangurie, eller Håll och Styng, eller anstöt af Slag, eller swår Huswudwårk &c., så har man ingen nytta af de medel, som annars plåga bota desse sjukdomar. Man bör arbeta på at få ner Podagren, om man wil blifwa hulpen.

Det händer ibland, at upstigen Podagre ej stannar på någon af de inre delarne, utan på någon muskel under Skinnet, til exempel: på armen, Skulderbladet, emellan arlarne, eller på endera sidan af smälryggen. Sant är, at den då ej är så farlig; men den är ganska lång och pinsam. Man får den ej gjerna af stället, på nybnämnde sätt, om man ej förut lägger där en Spansk Fluga, hwilken sätter materien i rörelse.

9) De så kallade Darters förswinna ändteligen, om en Spansk Fluga lägges öfwer dem, wäl beströdd med stött Campher. Den hålles flera dygn öppen. Ju mer den suppurerar, des wissare är man om utgången. Man bör då tillika ej dricka annat, än en Tifane af China-rot; hwilken tilredes af et lod China-rot,

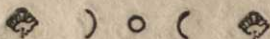
rot, som skäres små och blötes uti et stop sjudhett watten. Om morgon kokas en fjerdedel in, silas sedan och förwaras på bouteiller. En större hjelp kan man wänta, i fall man kan dricka en Tisane af Stipites Dulcimaræ, som utspådes med litet mjölk. Såret läkes efteråt, med den i denna Artik. p. 82. nämnda salwan. Samma gagn kan man hafwa af Olja, som brännes ur torra Björkpinnar, och påstrykes til dess den gör suppuration. Huruwida Blodiglar här kunna hjelpa, får tiden wisa. Se Kgl. Sw. Wet. Acad. Handl. 1758 p. 104. Äro de af Venerisk ordsak, så hjelpa endast Mercurial-medel.

10) För dem, som hafwa mycken slem i bröstet, den de ibland få hosta up, ibland intet, utan blifwa deraf andetåpte och wilja qwåfwas. På sådana sättes en Spanst Fluga på hwardera wadan, hwilket mycket befordrar uphostningen. Tåla sådana lök, så kokar man 3 eller 4 klyster Hwitlök, fint sönderskuren, i två qwarter mjölk, som hstes med litet Winättika, och til den fränsilade wafslan, lägges litet war-fri Honing. Detta utdrickes warmt, och göres å nyo, så ofta det behöfwes. Lök-soppor äro likaledes tjenlige. Medici hafwa äfwen anmärkt, at et Spanst-fluge-plåster är ganska nyttigt.

11) I Bly-Colique (Colica Pictonum). Se underrättelsen om Barn-sjukdomar p. 258. Likaledes

12) Uti Rödsof. Se Zimmerman von der Ruhr p. 421. I bägge fallen lägges plåstret på det stället öfwer underlifwet, där mästa plågan kännes. Men det lägges

13) Öfwer Os sacrum, när Barn ej kunna hålla sit watten. Se Medical observat. and Inquiries Vol. II. p. 311, 319, 388, och

14) Omkring sjelfwa leden, enår uti den är watenaktig swullnad. Se Medical Transactions by the College of Physicians Vol. I. Jag hade så när glömt nämna, at det

15) Är nyttigt i Maligna-febrar, när den sjuke är insensibel, ligger lika som han sofwe och små-yrar. Äfwenledes i faulle Pleuresie, i Rötfeber, samt uti Bilieuse Pleuresie. Den lägges i desse, på sjelfwa stygnet. Desß nytta i lamhet är förut nämnd.

Har man ej Spanst-Fluge-plåster til hands, så gör man en deg af stött Engilst Senap och åttika, hwilken bör ligga på, til desß Finnet är rödknottrigt.

N:o 48.

Polychrest-Plåster.

Är oundärligt wid djupa sår's förbindande, at dermed förena och sammandraga kanterna, när de stå widt från hwarandra. Det tjenar således at betäcka och fästa förbandet, samt at hindra lustens åtkomst.

N:o 49.

Bly-plåster.

Detta brukas i Ros-aktiga swullnader omkring sår, samt för sådane inflammationer i Finnet, hwilka man hafwer hopp om at kunna fördela. När ingen sårnad är i Finnet, kan det blandas med litet Campher.

N:o 50.

Läk-plåster.

Är det bästa Läk-plåster, som kan nyttjas. Sedan et färsst sår hunnit fylla sig med godt kött, göres häraf

håraf tunna kakor, som läggas öfver sårets kanter, hwilka qwarhållas med Polychrest-Plåstret. Dessa ömsas en gång om dygnet, och läka snart. I Röt-sår, som man hunnit rena, nyttjas detta plåster i pålagda kakor med största fördel. Den som behagar, kan i desß ställe bruka Ceratum Epuloticum Londin. När man kraswit af skinet på stenebenet, lägger man blott deröfver en äggehinna, eller fint hwitt papper. Små blesurer läkas lätt med en pålagd deg af kornmjöl och watten.

N:o 51.

Mognande Plåster.

För Bölder, dem man wil befordra til mognad, nyttjas detta, tjockt utbredt på samst, så stort at det wäl betäcker swullnaden, wärmes och pålagges. Hwarutanpå man sedan lägger en warm gröt, at så mycket skyndesammare befordra desß werkan. Fulslag plågar och hjelpas med detta plåster.

N:o 52.

Mast-Fró.

På Apotheken finnas 2:ne slag, et stort och et smått. Detta senare wäljer man, stöter det något litet, och strör deraf en eller 2 Theeskedar på en Smörgås eller på Honing, som är utbredd på bröd, och låter Barnet äta om mornarne, eller gifwer man in deraf et par Theeskedar i spene-warm mjölk, hwar morgon i Nedanet, hålft i desß början och slut. Man kan och göra små bällar deraf med mjölk, och rulla dem i Pomerants-Syrup, då et barn gjerna tager dem. När Barnet tagit detta i 3 dagar, låter man det ta-

ga en dosis af Rhabarber-Zincturen 2 dagar i rad. Man fortsar på det sättet flere Nedan i rad, i hopp at döda och utdrifwa desse obehageliga gäster. Fullwårte kunna af detta fröet taga en hel matsked på samma sätt, och emellanåt laxera med laxer-pulfret, hwilket ofta utdrifwit maskar, åfwen Binnike-masken. Björke-lag eller Tall-salswa drifwa åfwen maskar. Men man dricker af den förre, eller suger af den senare så mycket, at man får deraf Diarrhee, då maskarne gemenligen gå sin väg. Får man ej tilräckeligen deraf, så är det fåfångt. En ordentelig Bruns-Cur med våra Mineral-watten slår sällan felt, hållt om man somliga qvällar åter Smultron, då föremiddagen derpå följer stark afgång. Hafs-watten drifwer ock maskar. Från Engeland försäkras, at bladen af Helleborus foetidus stola wara souveraine mot maskar, i synnerhet mot dem, som likna Metemaskar. Inblåst tobaks-rök dödar wissast Spring-maskar. At Kråke-pulfwer prompt stillar påstående plåga af Maskar är redan nämndt. De wanligaste tekenen til maskar äro: at barnet ofta kliar sig i näsan, byter ofta om färg i ansigtet, hafwer sprittningar i sömnen, låter i sömnen lika som det wille swälja. Det har elak, sur anda, mun är full af watten, när det om mornarne waknar. Det har än leda, än stark lust til mat, ja ibland så stark, at det wil swimma, om det ej får något at äta. Magen blifwer stor emot den wanliga måltids-timman. Det får ondt i magen af Socker. Det får likaledes ondt, när det åter owanlig mat, hållt på främmande ställe. Det är den ena stunden friskt och muntert: ögnablecket derpå kan det klaga öfwer ondt i magen eller öfwer ref omkring nasweln. Det fruknar oförmodeligen, utan tydelig ordsak, får Feber eller

eller upkastning, som merendels hastigt går öfver, men kommer en annan gång lika oförmodeligen igen. Kommer härtil, at maskar någon gång wisat sig, så är icke mer twiswel derom. Mer här om kan läsas i underrättelsen om Barn-sjukdomar pag. 325 och de följande.

N:o 53.

Krydder til Tisane.

Til en fanna Tisane, tager man rent korn 2 uns, som twättas wäl i warmt watten, lägger dertil 1 uns af desse krydder, öser derpå 10 qwarter watten, låter det et par gånger koka up, och när man lyfter från elden, lägger deruti Lakrits-rot et halst qwintin, samt kort derefter silar det. Denne Tisane gör man smakelig med Socker och Citron-saft, eller med 6 til 8 Skedblad af saften til Tisane, hwilken särskildt åtföljer Apotheket, när så åstundas.

Denne saft, så wäl som öpnande Elixirer, hwilket nu kommer under N:o 54 at beskrifwas, böra så mycket håldre, särskildt åtfölja Apotheket, som desse bägge äro underkastade gäsning, och derföre bäst förwaras i källaren, deremot alla de öfrige Medicamenterna conservera sig rätt wäl, utan at förändras eller skämmas, då de stå i et lagom warmt rum, där man sjelf wistas, allenast de ej stå inwid kakelugnen eller i Solen.

N:o 54.

Öpnande Elixir.

Dosis deraf är halfannan eller 2 matskedar. Det gifwer lindrig öpning, och kan intagas om aftenen,
utan

utan at incommodera om natten. Barn kunna bruka det, men i mindre dose, åfwen en hafswande eller barnsångs-hustru. När man är obseruerad, och tilli-ka plågad af wäder, plågar jag blanda en matsked här af med åfwen så mycket af Rhabarber-Elixiret. Tecken, hwaraf man kan weta, om et laxative är nödigt, äro obstruction i synnerhet, men desutan oren tunga, elak smak i munnen, upstigningar, matleda, wämjelse, tyngd öfwer magen, hård eller upblåst mage, bullrande af wäder, Colique, Swindel, susande för öronen, och ondt i hufwudet.

Detta, så wäl som andra laxativer, får ej tagas, när man har blodspottning, eller någon annan blodgång (perte de sang), ej eller medan man är i swett, eller straxt på maten, eller under Paroxysmen i Febrar, ej eller emot den tiden Fruentimmer förwänta det wanliga. Wid sådana tilfällen hjälper man sig med Lavements, om öpning behöfwes.

Ränner man hetta i lifwet, när Laxer-medel behöfwes, bör man altid dagen förut taga in Cremor Tartari, och dricka derofwanpå den klara Waslan. En god Wår-Cur, som lindrigt laxerar, och förer af hwad ondt man med stillasittande öfwer Wintern samlat, är at flere dagar äta en Sallat, som tilredes af färst Acetosella (Haresyra), litet Hufwudsfallat, olja och ättika. Eller i brist på god olja, göres Sallaten med föt grädda, ättika och socker.

N:o 55.

En kylande Laxer = dryck.

Rec. Fruct. Tamarind.

Prun. Damascen. ana uncias tres.

Aquæ fontan q. s. coqv. p. horæ quadrante.
tem. Colat. uncii, sex adde

Syrupi ceras. n. unicas binas.

D.

N:o 56.

Le Petit Lait

eller

Klar Wasla.

Tilredes af et stop mjölk, som blandas med et halft quintin löpe, hwilket man smålt i litet watten. Detta ställes några timmar i en sten-fruka öfwer askmörjan, så at mjölken wäl yster sig. Waslan fränfilas genom en hårduf, och sqwalpas med en äggehwhita. Sedan låter man det sjuda up, och i detsamma lägger man deruti 4 scruplar Cremor Tartari, och silar det ändteligen genom grått papper, så at Waslan blifwer klar. Utom det som redan är sagt, är detta et godt förwarings = medel, som friskt folk bör dageligen dricka, när de besara Koppor, Måßling eller Skarlakans = feber. Det gör at de blifwa lindriga. Den som tycker at denna Waslan är för sur, kan lägga deruti litet Honing, hwilken är en fin Såpa, som löser segheter, och befordrar uphostning, samt tjänar således i Bröst = sjukdomar.

N:o

N:o 57.

Et ögonwatten, som är godt, i synnerhet för gammalt folk, då ögonen mycket rinna och flia, tilredes af 2 uns Röksfalt, och 1 uns hwit Bictriol, som man kokar uti en glaserad stenkruka i 4 minuter med 3 halfstop regn- eller ström-watten. När det tages af elden, lägges deruti et lod Campher, som blifwit krossat i smärre stycken, hwarefter låcket strakt påläggges. När det kallnat, silas det genom dubbelt grått papper, och förwaras i Bouteiller. När Camphern förtåres, lägger man alltid et litet stycke i dess ställe i hwar Bouteille. En droppe häraf drypes i ögat förmedelst en swamp 3 à 4 gånger om dagen, hwilket ej bör försummas, i synnerhet när man om aftenen går til sängs.

Hwar och en beställer åt sig på Apotheken så mycket han behagar af desse Medicamenter. Den quantité jag utsatt, är för et stort hushåll. Det blifwer nu mot min förmodan allmänhetens omdöme underkastat. Fullkomligt kan det ej wara, ehuru det jag skrifwit grundar sig på säkra principer och en mångårig erfarenhet. Medicine ernår dageligen mera tilwärt, och människors begrep är inkränkt. Emedlertid har jag varit lyckelig nog, om någon nytta af mitt arbete kan göras. Jag åstundar ingen annan belöning än denna. Men jag har förtegit, hwarföre det kommit på Trycket. Hennes Kongl. Maj:it Drottningen, som upmuntrar Wetenskapet, för at befrämja tillika Inwånarens wäl, har åfwen dertil gifwit mig Sin nådigsta befallning. När det war hos mig den första tanka, at dermed gå min Nådiga Öfwerhet tilhanda, war det den sista hos Hennes Maj:it, som ofta

ofta glömmet Sig Sjelf, för at tänka uppå andras nöd och lidande. Om jag derföre har någon förtjenst, så är det af lydna för min Swerhet, och af wälmening för det allmänna.

Widare underrättelser kunna i wårt språk fås uti Herr Assessors Darelis Sockne-Apotheque, Herr Professoren Haartmans underrättelse om de måst gångbare Sjukdomars kännande och botande, och i Herr Tillots wälmente Råd.

Huru en Sjuk bör stötas.

Enär någon, som budit til at följa de råd, hwilka äro gifne under Artif. Bezoar-pulswer, lifafullt sjuknar, bör desß första omsorg wara:

1. At uti huset wälja et beqwämt rum, der minsta buller höres, at ligga uti. Ju större, ju bättre, emedan lusten då ej stämnes så snart.

2. Antager han någon wisß at stöta sig, som är wan wid sjuka, hålst et qwinfolk. Desß omsorg bör wara:

3. At ställa sängen så, at man kommer åt den på bägge sidorna.

4. At rummet altid hålles lagom warmt. Och i nästa rum jämn eld, så at hon i hast kan wärma en Serviette eller hwad som kan behöfwas.

5. At der ej röker eller osat.

6. At den sjuke får ligga på Madrasß of tagel eller hackelse. Sjäder hettar.

7. At Täcket ej är tjockare, än den sjuke annars är wan wid.

8. At i rummet insläppes ofta frisk luft, då Sparlakan emedlertid igendragas.

9. At der rökes med ättika, i synnerhet i Röt-feber, och när sjukdomen är smittosam, eller at Servietter

vietter, som äro suftade med kall åttika, hängas i sängen hos den sjuke.

10. At flere ej komma in til den sjuke än som behöfves til dess stötsel. Han kommer annars at tala för mycket, och mattas; kan så höra något som oroar, bryr och förtretar honom; at förtiga, det lusten af mycket folk stämmas.

11. At omkring sängen utbredes et Täckel eller en Tapet, så at den sjuke ej må blifwa främ, i fall något råkar falla på golfwet.

12. At se efter om den sjuke kastar Täckel af sig under sömnen.

13. At hwar dag bädda dess säng, och ofta ömsa dess linne, samt förebygga, at han ej blifwer kall.

14. At se efter om den sjuke hotas med at blifwa hudlös, och säga til i tid.

15. At den sjukens mat och dryck förwaras i förgylle eller i sten-kärl, så at de ej stämmas af erg eller bly.

16. At hon i heta sjukdomar ofta gifwer honom at dricka och ej frågar förut. En sjuk är, i synnerhet i Rötfeber och Maligna-febrar, tankelös, och ledsnar wid alt, i synnerhet wid dess drick. Deri fordras ombyte. Dersöre påminner hon, at sådant må wara i beredskap. Är han på vägen at falla i yrsel, så känner han ingen törst, ehuru torr tungan kan wara. Hon tilser och

17. At den sjuke ej får sin mat emot eller under den tiden af dygnet, då sjukdomen plågar wara värst, men i synnerhet:

18. Bör hon ej tvärt af neka den sjuke, om han skul-le åstunda något, utan med låmpa afböja det, som kan wara skadeligt, eller under någon inwänning draga der-med ut på tiden, så at det glömmes.

19. För öfrigt verkställer hon alt hwad Läkaren råder til, och tilser at hon ej mistager sig, samt

20. Wet at gifwa Läkaren tillkänna alt det, som under sjukdomen hwar dag tilldrager sig med den Sjuka.

Upsats på Medicamenterne.

N:o 1.

Rec. Nitri puriff. Cryftall. unciam unam femis.
Salis Effent. Acetofell. unciam dimidiam.
Morful. Citri unciam feptem & femis.

M. f. pulv. D. S:r Rylande pulfwer.

N:o 2.

Rec. Cremor. Tartari.
Sacchari alb. ana libram femis.

M. f. pulv. D. S:r Cremor Tartari med socker.

N:o 3.

Rec. Pulv. Cort. Chinchinæ libram.
D. S:r China pulfwer.

N:o 4.

Rec. Aquæ Vulnerar. Spirit. Ph. Paris. libram.
D. S:r Eau Vulneraire.

N:o 5.

Rec. Aquæ Cinamomi f. v. libram.
D. S:r Ranel-watten.

N:o 6.

Rec. Aceti prophylactici
dicti Vinaigre des quatre Voleurs libram.
D. S:r Vinaigre des quatre Voleurs.

N:o 7.

Rec. Cort. Aurant. recent. drachmas sex.
Contunde in mortaris marmor. in massam pulti-
formem. adde.

Extract. Gentian. rubr. unciam femis.

M. Digere cum Vini Portug. libra.

Cola. D. S:r Mag-Elixir.

Colaturen bôr wara klar.

Ⓞ

N:o 8.

N:o 8.

Rec. Elix. Rhei libram semis.

D. S:r Rhabarber-Elixir.

Den som wil hafwa Rhabarber-droppar för barn, som öppna, dämpa syra och ej hetta, kan tilreda dem af et lod Rhabarber, som wäl riswes med et halst qwintin Sal Tartari, och under risningen öses smånin-gom dertil et halst qwarter watten. Detta sawalpas flere gånger, och när dygnet är alt, silas Tincturen, hwaraf dosis är en barnsed.

N:o 9.

Rec. Elixir. Visceral. nostr. ordinat. libram semis.

D. S:r Visceral-Elixir.

N:o 10.

Rec. Elixir Vitriol. dulc. Lond. drachmas novem.

- - - Acidi Lond. drachmas tres.

M. D. S:r Syrliga Mag-droppar.

N:o 11.

Rec. Mass. Pilul. de Styrace Ph. Holmenf. drachmam.

Solve triturando in

Tinctur. Dulc. Full. drachmas decem.

D. S:r Bröst-Elixir.

Obs. Glasfan sawalpas wäl om hwar gång det skal brukas.

N:o 12.

Rec. Balsam. Commendatoris unciam unam semis.

D. S:r Helande Balsam.

N:o 13.

Rec. Extracti Saturni liquidi D:ni Goulardi unc. duas.

D. S:r Bly = ättif a.

N:o 14.

Rec. Liquor. C. C. Succinati unciam unam semis.

D. S:r Prinsens gula droppar.

N:o

N:o 15.

Rec. Liquor Anodyni Miner. Hoffm. unciam unam semis.

D. S:r Hoffmans Swita droppar.

Obf. De göras här åfwen så goda som i Halle.

N:o 16.

Rec. Spiritus Lavendulæ comp. unciam unam semis.

D. S:r Slagdroppar eller Palsy drops.

Obf. Den göres nu här til alla delar så god som i England.

N:o 17.

Rec. Tincturæ Hystericæ Dyrieti unciam unam semis.

D. S:r Moder-droppar.

N:o 18.

Rec. Lixivii Tartari Lond. unciam unam semis. *Ag Camphoræ gr. ii*D. S:r Droppar emot syra. *℥ ʒ gr. iii*

N:o 19.

Rec. Aquæ Camph. D:ni S:ti Yves unciam unam semis. *titij spatium ¼ hord ad*D. S:r Sgon-watten. *nijsa jensin V Chocido*

N:o 20.

Rec. Spirit. Salis Ammoniaci Succinati unciam.

D. S:r Eau de Luce.

Obf. Detta göres nu så wäl i Sverige som uti Frankrike.

N:o 21.

Rec. Spirit. Ætheri Edinb. unciam semis.

D. S:r Spiritus Æthereus.

N:o 22.

Rec. Mixturæ Simplicis uncias binas.

D. S:r Mixtura Simplex.

N:o 23.

Rec. Unguent. Dn. Deut. uncias tres.

D. S:r Deutens Salfwa.

G 2

N:o

N:o 24.

Rec. Ungv. Basilic. flav. Londin. uncias tres.
D. S:r Digestiv - Salfwa.

N:o 25.

Rec. Ungvent. Saturnini Edinb. uncias tres.
D. Sr. Ungventum Saturninum.

N:o 26.

Rec. Camphoræ in pulv. redactæ unciam.
D. S:r Campher.

N:o 27.

Rec. Balsam. adstring. Ph. Paup. Edinb. unciam.
D. S:r Balsam emot Blodstörtningar.

N:o 28.

Rec. Crem. Tartari uncias duas.
Mellis Sinceri libras duas.
Aquæ Fontanæ libras octo.
Coquantur ad consistentiam oxymellis.
S:r Oxymel e Crem. Tartari.

Rec. Pulveris Myrrhæ uncias duas.
- - - Coccinellæ unciam semis.
Spiritus Vini Rectificati libram unam.
Digestione fiat Tinctura Saturatissima; Coletur.
Hujus Tincturæ unciis tribus.

adde:

Oxymell. e Crem. Tartari libram unam.
Ol. stillat. Cinnamomi guttas viginti.
- - Cajeput guttas decem.

M. D:r unciæ tres S:r Opiat för Sandköttet.

Detta är Direct. Ehrenreichs Sand-opiat, förbåt-
tradt af Hr. Hof-Apothek. Georgii.

N:o

dos. 9. 1. i.

N:o 29.

Rec. Rad. Rhei Sel. in pulv. redact. uncias tres.
D. S:r Rhabarber = pulswer.

N:o 30.

Rec. Salis absinthii,
Tartari Vitriolati,
Rad. Ari in pulv. redact. ana drachmas quinque
- - - Jalappæ drachmas quindecim.
- - - Zingib. alb. drachmas binas.
M. f. pulv. D. S:r Laxer = och Fråß = pulswer.

N:o 31.

Rec. Nitri puriss. crystill. drachmas binas c. semisse.
Mass. pilul. Antispasm. drachmam unam semis.
Morful. Citri drachmas sex.
M. f. pulvis. D. S:r Grått Antispasmodiskt pulswer,
hvaraf en scrupel är dosis.

gr. xxviii
gr. xvj.
31
n. sid. in 14 p. 89

N:o 32.

Rec. Salis vol. Succini puriss. drachmas binas.
Sacchari Lactis drachmas sex.
M. f. pulv. D. S:r Componerat Bårnstens = salt.

N:o 33.

Rec. Salis Absinth. inspiss. unciam.
D. S:r Malörts = salt.

N:o 34.

Rec. Pulveris Aurei Zellenis unciam semis.
D. S:r Guld = pulswer.

N:o 35.

Rec. Pulv. Rad. Salep. unciam.
D. S:r Pulswer af roten Salep.

N:o 36.

Rec. Magnesiæ albæ Edinburg. unciam.

D. S:r Barn-pulswer emot syra och ref, samt
de plågor, som deraf komma. Dosis är 10 gran.

N:o 37.

Rec. Pulver. Bezoard. n. o. unciam unam semis.

D. S:r Bezoar-pulswer.

N:o 38.

Rec. Pulveris Camphorati unciam unam semis.

D. S:r Campher-pulswer.

N:o 39.

Rec. Rad. Ari in pulv. rec. redact.

- - - Ireos Florent. ana scrupulos binos semis.

- - - Zingib. alb. scrupulum unum.

Extract. Croci scrupulum semis.

Sacchari Cant. alb. drachmas duas & scrupul.
binos sem.

M. f. pulv. D. in duplo. S:r Bröst-pulswer.

N:o 40.

Rec. Theriacæ Edinburg. loco rob. Sambuci

cum Syrupo Diacodii paratæ, unciam.

D. S:r Theriac.

N:o 41.

Rec. Extract. Rhej unciam semis.

Olei still. Cumini q. s. ut f. pil. sing. pond. gr.
unius adsparg. pulv. Canellæ albæ.

D. S:r Piller af Rhabarber-Extract.

N:o 42.

Rec. Balsami Cephæl. Scherzeri drachmas sey.

D. S:r Huswud-Balsam.

N:o

Sperm. celi
Sacch. Panthi
Pr. Jr. flor.
n.

N:o 43.

- Rec. Buturi insulsi libram semis.
 Cerae Citrinæ.
 Passul. maj. exacinat. concif.
 Pomor. Borsdorf. exacin. concif. ana unc. duas.
 Coque in vase figulino usque dum guttula Carboni candenti immissa crepitum non edat. Massa fervens forti expressione per pannum in vas aqua Rosarum repletum, coletur, & refrigerata ab aqua hac liberetur.

D. uncia una. S:r Mun = Pomada.

N:o 44.

- Rec. Flor. Zinci albiff. drachmas sex.
 D. S:r Torfande pulswer.

N:o 45.

- Rec. Pulv. Rad. Ipecacuanhæ drachmas duas.
 D. S:r Kräf = pulswer.

N:o 46.

- Rec. Rec. Pulver. Cantharidum drachmas tres.
 D. S:r Spansf fluge = pulswer.

N:o 47.

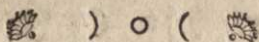
- Rec. Massæ pro Empl. vesicat. Lond. uncias duas.
 D. S:r Spansf fluge = plâster.

N:o 48.

- Rec. Emplastri Polychrestli uncias tres.
 D. S:r Polychrest - plâster.

N:o 49.

- Rec. Empl. Diapomph. uncias tres.
 D. S:r Bly = plâster.

N:o 50.

Rec. Emplastri de lapide Calaminari Nosocomii
Holm. uncias tres.

D. S:r. Låf-plåster.

N:o 51.

Rec. Emplastri suppurant. D:ni Georgii uncias duas.

D. Sr. Mognande plåster.

N:o 52.

Rec. Sem. Santonic. ver. unciam.

D. S:r. Det lilla Mastfrødet.

N:o 53.

Rec. Rad. Taraxaci unciam semis.

- - - Gramin. unciam unam semis.

M. f. Species. D. S:r. Tifane-frydder.

Rec. Syrup. Rubi Idæi.

Oxymell. simplic.

Succ. Citri rec. & opt. ana uncias duas.

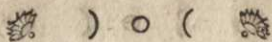
M. D. S:r. Saft til Tifane.

N:o 54.

Rec. Elix. Aperitivi libram.

D. S:r. Spnande Elixir.

Register.

A.

- A**fförande eller laxer-medel, pag. 26, 52, 55, 91, 93.
 = = Tecken när de äro nödige eller icke, 27, 92
 Alterationer, 1, 32, 37
 Anda, elast och stinkande, 51
 Andråpva, 81
 Antispasmodiskt grått pulswer, 59
 Apoplexie *Sanguine*, 12, 13, 14, 15
 - - - *Sereuse*, 32, 35, 41, 79
 Appetits förlorande, 25, 27

B.

- Baddning, som fördelar när man stött sig, 20, 31
 Balsam mot blodstörtningar, 49
 Barn-pulswer, 68
 Barnwårkar, falska, 60
 Bezoar-pulswer, 69
 Bleslurer, 7, 21, 29. = = När man af bleslurer har ondt
 mot ändring i wäderleken, 47
 Blod at stamma efter bleslurer, 50
 = = som stannat under stinet efter åderlätning, 23
 Blodets wallning, 1
 Blodiglar brukas för inflammerade ögon, 5. i blinda gyl-
 lenådrer, 5. för hufwudwårk, 3, 5. i Pleuresie och
 inflammations-sebrar, 5. Esquinancie, 5. Gronwårk,
 5. Rheumatisme, 7. Slag, 13. När gyllenådrer up-
 hördt at flyta på wanlig tid, 16
 Blodspottning, 18
 Blodstörtning, 49, 50, 51, 63
 Blånader, 47
 Bly-plåster, 88
 Bly-watten, 30
 Bly-ättika, 30
 Brandsalfwa, 22
 Bråck, 30
 Bränn-sår, 21, 31, 75
 Bröst-elixir, 27
 Bröst-pulswer, 71

) o (

Bröst = sukdomar, 93
Buller i underlifvet, 52
Bårnstens = salt, 64
Böld, invärtes, 17. Ut komma bölder til mognad, 75, 89

C.

Campber, 46
Campber = pulfver, 46. Campber = Spiritus, 47
Canel = watten, 23
Cardialgie, 26
Catarrhal = hosta, 27
Catarrhe, 41
Chinchina - pulfver, 16, 17, 18, 19, 20, 34
Cholera, 61
Eliffirs bruk, 2, 5, 7, 14, 18, 20, 30, 33, 40, 49, 61, 62,
69, 70, 76, 83
Colique, 26, 34, 39, 68, 72, 74, 85, 87
Contusion, 31
Convulsioner, 32, 80
Cremor tartari, 8, 9, 10 = 15
Cruditeter i magen, 25, 26, 79

D.

Dartres, 86
Deutens salswa, 45
Diarrhée, 39, 52, 62, 68, 72, 73
Digestiv - salswa, 46
Digestiv - salt, 65
Droppar mot syra, 38
Drunknade, huru de böra skötas, 42
Dåning, 23, 35, 36, 79

E.

Eau d'Arquebusade, ou vulneraire, 20
Eau de Luce, 41
Echauffement, 1
Esterwårkar, 60
Engelska sukkan, 19
Esquinancie, 5, 6, 31, 83
Expectoration at befrämja, 6

F.

- Fall, 20, 21, 47
 Feber, 1, 3, 9, 10, 11, 12, 44, 54, 78, 84
 Fingerböid, 45
 Fittlar, 31
 Fleurs blanches, 72
 Flußhosa, 71
 Fluß på ögon eller öron, 85
 Frässa, 17, 55, 56, 57, 58, 59, 65, 79
 Fröskulstver, 55
 Fulsag, 22, 31, 89
 Förargelse, 1, 55
 Fördelande medel, 20
 Förgift, 80
 Förtylning, 46, 47

G.

- Gangrène, se Kallbrand.
 Gickt, 35
 Guldpulstver, 68
 Gulsot, 26, 54
 Gurgelwatten, 83
 Gyllenådren, blinda, 31, 75

H.

- Halsbränad, 39
 Halsfuka (se Esquinancie), med främmande hinna i luft-
 röret, 23
 Helande balsam, 29
 Hetsig Feber, se Feber.
 Hetta och rodna i ansigtet på maten, 9
 Hicka, 43, 60
 Hjertklappning, 1
 Hjertsprång, 32, 68
 Hoffmans hvita droppar, 34
 Hosta, 27, 29, 63, 71, 80
 Hudlöshet, 31, 76. = = under näsan, 75
 Huswud-balsam, 74
 Huswudwärt, 1, 3, 35, 41, 43, 44, 74, 78, 79, 83
 Håll och stång, 75
 Höstwärt, 85

J.

- Indigestion, 26
- Indigest mat, 79
- Inflammation i sinnet, 88
- Inflammations-Febrar, 4, 5, 6, 7, 85
- Intermittent Feber, se Fråssa.

K.

- Kallbrand, 17, 31
- Kall swett, 35, 79
- Kikhosta, 80
- Kittelhosta, 27, 63
- Koppyng, 6, 13
- Koppor, 19, 48, 78
- Krampe, 22
- Kräfweta, 64
- Kräfpulsiver, 77, 81, 82
- Kulenhet i kroppen, 45, 46
- Kylande laxer = dryck, 93
- Kylande pulsiver, 1
- Kyl = sår, 47
- Körtel = swulnader, 31
- Kött = sår, 45

L.

- Lambet, 32, 34, 41
- Lavement, se Clistir.
- Laxer = och Fråspulsiver, 55
- Laxer = medel, se Afförande.
- Led = wridning, 21, 31
- Le petit lait, 93
- Lethargie, 79
- Lindrände omslag, 6
- Lindrände medel i åtskilliga sjukdomar, 64
- Lungfot, 68, 85
- Läkplåster, 88
- Läpparne, när de äro sönderspruckne, 75
- Löt = mjölk, 71

M.

- Mag = elixir, 24, 27
- Mag = hosta, 29

Mag =

) o (

Mag = krämpor, 25, 27, 72, 79, 92
Magstyrkande medel, 18, 24, 26, 27
Mal Sciatique, 85
Maligna-febrar, 78, 88
Malörtss = salt, 65
Manie, 48
Mandlarne svullna, 83
Maskar, 80, 89, 90
Mass = frö, 89
Matleda, 79
Matlust och matsmältning at befordra, 25, 27
Matstrupens inflammation,
Matthet, 35, 41, 68
Migraine, 7, 39, 43
Miserere, 39
Misfall, 59
Mixture Simplex, 44
Mjöltsjukan, 27, 64
Mjölks = feber, 7
Moderdroppar, 36
Moderpassion, 43, 47, 51, 72
Mognande plåster, 89
Munn = pomada, 75
Måpling, 78

N.

Nagelböld, 45
Nerv = styrkande medel, 32, 36, 37, 38
Näsblod, 49

O.

Obstruction, 8
Ordt på maten, 36
Opiat för tandkötet, 50
Ormbett, 42
Örs som hindrar sömn, 1
Ös, 23, 41, 42

P.

Palsy-drops, 35
Peripneumonie, 5, 6, 64
Petit lait, 99

Phrenesie, 6
Piller af Rhabarber-extract, 72

Pleuresie, 5, 6
= = = bilieuse, 12, 88
= = = faulle, 88

Podagre, 34, 85, 86
Polychrest-plaster, 88
Prinsens gula droppar, 32
Pulsver af roten Salep, 68

Q.

Qwas, 32, 34, 65, 79
Quartan, 79

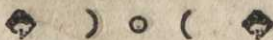
R.

Recidive af Fråssa, 30
Ref, 53, 54, 68, 72, 74
Rhabarber-elixir, 26
= = = extract, 72
= = = pulsver,
Rheumatisk wårk, 7, 19, 35, 45
Rhûme, 28
Rosen, 9, 31, 47, 88
Rødsot, 53, 68, 72, 87
Røta i kroppen, 78, 79
Røtfeber, se Feber.
Røt-sår, 89

S.

Salep-rot, 68
Senaps-deg, 88
Senedrag, 22
Sjuks skotsel, 95
Skaf-sår, 76, 89
Skramsels, se alteration.
Slag, se Apoplexie. = = des forebud, 12, 32, 33
Slagdroppar, 35
Slem i brøstet, 23, 87
= = i magen, 55
Smak, elak, 25
Smitrosamma sjukdomar at forekomma, 23, 24
Spansk fluge-plaster, 82. des nytta, 33, 83

Spaf.

- Spasmer, 32, 36, 37
Spasmodiska Sjukdomar at igentänna, I. not. *)
Spitböld, 45
Spiritus æthereus, 43
Sten-colique, 62, 65, 66, 68
Stinnhet, 79
Strangurie, 60, 68
Styng af Bi, 47
Styng och håll, 41, 75
Styrkande medel, 35
Störtningar, 50
Stöt, 20, 31
Surt dricka och win, huru det hjelpes, 39
Svett-drifwande medel, 44
Swinning, 34, 36, 41, 47
Swindel, 25, 35, 43, 78, 79
Swulnad, 45. efter åderlåtning, 23. i förflarna, 31.
led-wridning, 21. efter stöt och fall, 20. watten-
aktig, 88
Swåra tankar, 27
Syra i magen, 25, 38, 39, 55, 68, 69
Syligt Mag-elixir, 27
Sår, 21, 29, 31, 45, 46, 47, 88, 89
Sömlöshet, 1, 46
Sömn-sjukdomar, 41

L.

- Laggar, 75
Landskötter at conservera, 50
Landwärt, 43, 48, 83, 84
Lecken, goda och onda i Febrar, 3
Liberiak, 71
Lisaner, 2, 91
Lobaks-extract, 71
Lorkande pulswer, 76
Lorst, 54
Lorst-seft, 12
Transpiration at öka, 44, 45, 69
Lransjuka, 68
Lrängning på stolgången, 54, 60, 72

Lunga,

◊) ○ (◊

Tunga, oren, 78
Tungspen svullen, 83

U.

Unguentum Saturninum, 46
Upkastning, 26, 30, 35, 39, 60, 65, 72, 74
Uppmuntrande medel, 35
Upsala-feber, 10. Se Feber.
Uppstigningar, 9, 25, 27
Urin = drifvande medel, 12, 52
Urin, när den ej kan hållas, 87
Ursinnighet, se Manie.
Utslags-feber, se Feber.

W.

Wassning i blodet, 1, 9
Vapeurer, 32, 65
Wasla, 93. med brun Sirup, 71
Wattusot, 12
Vinaigre des 4 voleurs, 23
Visceral-elixir, 26
Wår-feber, 65
Wät Colique, 32, 43, 61
Wäder-plågor, 26, 32, 34, 65
Wämjelse, 25, 79
Wärkställande medel, 71

Y.

Yra, 6, 44

Z.

Zberlätning, där den tjenar, 1, 4, 5, 12, 18, 21, 27, 42, 62

Å.

Åttel, 55

Ö.

Ögon-sjukdomar, 31, 40, 41, 48, 9
Öpnande Elixir, 91
Öpnande medel, se Ufförande.
Öron-sjukdomar, 31, 43

